

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародного туризму та країнознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри

_____ Дудник І.М.
«_____» _____ 2021р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
на тему:

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
ТУРИЗМУ В ОАЕ

Виконавець: здобувач вищої освіти 414 групи Солодка Олександра Анатоліївна

Науковий керівник: доцент кафедри міжнародного туризму та країнознавства Сайчук Віктор Степанович

Нормоконтролер: _____
(підпис)

Борисюк Оксана Анатоліївна
(П.І.Б.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародного туризму та країнознавства
Спеціальність: 242 «Туризм»
ОПП: «Туризмознавство»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Дудник І.М.
«__» _____ 2021р.

ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ Солодкої Олександри Анатоліївни (П.І.Б. випускника)

1. Тема роботи «Пріоритетні напрямки розвитку туризму в ОАЕ» затверджена наказом ректора № 688 /ст від «29» квітня 2021р.
2. Термін виконання роботи: з «29» квітня 2021р. по «18» червня 2021р.
3. Вихідні дані роботи: дані про виїзні та внутрішні туристичні потоки в ОАЕ.
4. Зміст пояснювальної записки: визначення стану нормативно-правового регулювання в сфері туризму в ОАЕ; аналіз стану туристичної інфраструктури; визначення основних видів туризму в ОАЕ; дослідження історико-культурного, природнього та соціально-економічного потенціалу ОАЕ; визначення слабких сторони розвитку туризму та методи їх вирішення; аналіз розвитку в'їзного та внутрішнього туризму; дослідження співпраці в сфері туризму між Україною та ОАЕ.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: таблиці, рисунки, діаграми, графіки: 72 с., 9 рис., 9 табл., 50 літературних джерел, 4 додатки.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Проаналізувати літературні та інші джерела з проблеми дослідження.	29.04 - 02.05 2021 р.	Виконано
2.	Обґрунтувати об'єкт, предмет дослідження, сформулювати завдання і мету. Написати вступ.	03.05 - 07.05 2021 р.	Виконано
3.	Проаналізувати різноманітні джерела інформації щодо сучасного стану розвитку туризму в ОАЕ. Написати перший розділ.	08.05 - 10.05 2021 р.	Виконано
4.	Проаналізувати історико-культурний, природний та соціально-економічний потенціал ОАЕ. Написати другий розділ роботи.	11.05 - 15.05 2021 р.	Виконано
5.	Виявити основні проблеми та перспективи розвитку туризму в ОАЕ. Написати третій розділ роботи та висновки	16.05 - 22.05. 2021 р.	Виконано
6.	Узагальнити результати проведеного дослідження, сформулювати висновки	23.05 - 28.06 2021 р.	Виконано
7.	Підготувати доповідь на попередній захист, розробити демонстраційні матеріали.	29.05 - 01.06 2021 р.	Виконано
8.	Провести роботу над зауваженнями після попереднього захисту дипломної роботи.	02.06 - 06.06 2021 р.	Виконано
9.	Захист дипломної роботи.	18. 06. 2021 р.	

7. Дата видачі завдання: «29» квітня 2021р.

Науковий керівник дипломної роботи: _____ Сайчук В.С.
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання: _____ Солодка О.А.
(підпис випускника) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Пріоритетні напрямки розвитку туризму в ОАЕ»: 72 с., 9 рис., 9 табл., 50 літературних джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження – туристично-рекреаційний потенціал Об'єднаних Арабських Еміратів.

Предмет дослідження – аналіз розвитку туризму в Об'єднаних Арабських Еміратах та сучасний стан галузі.

Мета дослідження – аналіз сучасного стану туристичної сфери Об'єднаних Арабських Еміратів та дослідження проблем та перспектив розвитку туристичної сфери ОАЕ.

Завдання дослідження:

- визначити стан нормативно-правового регулювання в сфері туризму в ОАЕ;
- проаналізувати стан туристичної інфраструктури
- визначити основні види туризму в ОАЕ;
- дослідити історико-культурний, природний та соціально-економічний потенціал ОАЕ;
- визначити слабкі сторони розвитку туризму та методи їх вирішення;
- проаналізувати розвиток в'їзного та внутрішнього туризму;
- дослідити співпрацю в сфері туризму між Україною та ОАЕ.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення туризмознавчих дисциплін, зокрема географії туризму та туристичних ресурсів світу, рекреології та історії туризму.

Практичне значення полягає в можливості поглибленого вивчення туризму, як складової економічного розвитку і позитивного іміджу країни. Теоретичні положення можуть бути використані студентами спеціальностей міжнародні відносини або туризм на практичних заняттях.

ІНФРАСТРУКТУРА, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ОАЕ, РОЗВИТОК, ПЕРСПЕКТИВИ, ТЕНДЕНЦІЇ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН СФЕРИ ТУРИЗМУ В ОАЕ	10
1.1. Стан нормативно-правового регулювання в сфері туризму в ОАЕ	10
1.2. Стан туристичної інфраструктури.....	16
1.3. Основні види туризму в ОАЕ	21
РОЗДІЛ 2. ПОТЕНЦІАЛ КРАЇНИ	26
2.1. Історико-культурний потенціал.....	26
2.2. Природний потенціал.....	33
2.3. Соціально-економічний потенціал	38
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ОАЕ.....	45
3.1. Слабкі сторони розвитку туризму та методи їх вирішення	45
3.2. Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму.....	49
3.3. Посилення конкурентоспроможності	53
3.4. Співпраця в сфері туризму між Україною та ОАЕ.....	61
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) розташовані в північно-східній частині Аравійського півострова, омиваються водами Перської затоки, а на східному узбережжі – Оманською затокою Індійського океану. Більшу частину території займає пустеля Руб-ель-Халі – найбільша у світі область, вкрита піском. ОАЕ – федеративна держава, що складається з семи еміратів, кожен з яких є державою – абсолютною монархією: Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Рас-ель-Хайма, Умм-ель-Кайвайн, Фуджейра і Шарджа. Структура індустрії туризму з'явилась в Еміратах близько 40 років назад, коли було побудовано декілька готелів, а сьогодні країна демонструє неперевершені стандарти обслуговування, щорічно відкриваючи для туристів нові готелі, цікаві пам'ятки та туристично-привабливі об'єкти, приймає та організовує тисячі ділових зустрічей та симпозіумів, а аеропорти ОАЕ щорічно приймають близько 64 млн. людей.

Емірати досягли великого відродження у всіх сферах, особливо в туристичному секторі, і стали туристичним напрямком на світовій туристичній карті завдяки безпеці, безпеці, соціальній та економічній стабільності та політичній інфраструктурі.

Туристичний сектор Арабських Еміратів продемонстрував 10-кратне зростання за останні 50 років з моменту заснування країни. Це стало результатом інтенсивного розвитку держави із залученням великої кількості іноземних інвестицій та диверсифікації ресурсноорієнтованої економіки, говорять експерти.

Протягом останніх декількох десятиліть туризм стрімко увійшов в повсякденне життя сотень мільйонів людей. Як показує досвід багатьох розвинених демократичних країн світу, в ОАН в умовах розбудови державності туризм став засобом загальнодоступного і повноцінного відпочинку, відновлення життєдіяльності людини, однією з форм раціонального використання вільного часу, важливою складовою культурного і духовного виховання громадян.

Туризм характеризується значною кількістю суб'єктів, що здійснюють туристську діяльність, тим самим, задовольняючи різноманітні і все зростаючі потреби туристів в подорожах і відпочинку. Без таких організацій і підприємців

неможливо уявити собі існування сучасного туристичного ринку. Туристські послуги, перш за все по внутрішньому туризму, повинні бути доступними для всіх верств населення. В цьому випадку з'явиться серйозний стимул для розширення ринку споживачів туристичних послуг, буде забезпечена конкурентоспроможність, зростання зайнятості в галузі.

Об'єкт дослідження – туристично-рекреаційний потенціал Об'єднаних Арабських Еміратів.

Предмет дослідження – аналіз розвитку туризму в Об'єднаних Арабських Еміратах та сучасний стан галузі.

Мета дослідження – аналіз сучасного стану туристичної сфери Об'єднаних Арабських Еміратах та дослідження проблем та перспектив розвитку туристичної сфери ОАЕ.

Завдання дослідження:

- визначити стан нормативно-правового регулювання в сфері туризму в ОАЕ;
- проаналізувати стан туристичної інфраструктури
- визначити основні види туризму в ОАЕ;
- дослідити історико-культурний, природний та соціально-економічний потенціал ОАЕ;
- визначити слабкі сторони розвитку туризму та методи їх вирішення;
- проаналізувати розвиток в'їзного та внутрішнього туризму;
- дослідити співпрацю в сфері туризму між Україною та ОАЕ.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення туризмознавчих дисциплін, зокрема географії туризму та туристичних ресурсів світу, рекреології та історії туризму.

У роботі використано системний підхід для дослідження ресурсів туризму ОАЕ як цілісної системи в її динамічному розвитку та сукупність методів, які забезпечують її реалізацію, такі як:

- метод логічного узагальнення, який був використаний для забезпечення послідовності проведення наукового дослідження;

- історичний метод використовувався при опрацюванні часових економічних змін, спричинених туристичною діяльністю, та виділенні конкретні історичні події, які мали вплив на туризм;
- системно-аналітичний метод, за допомогою якого здійснено теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок, пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених новим тенденціям у вивченні факторів розвитку туризму та туристичних ресурсів;
- методи спостереження та порівняння були використані для аналізу розвитку туристичної діяльності, зіставленні туристичних ресурсів та динаміки туристичних потоків за останні роки;
- індукція та дедукція використовувалися для аналізу сформованої туристичної інфраструктури та загалу ресурсів туризму в ОАЕ.

Інформаційна основа дослідження. У роботі було використано ресурси провідних туристичних порталів, фахові літературні джерела, наукові публікації та монографії вітчизняних і зарубіжних вчених тощо.

Теоретичне значення. Результати досліджень можуть бути використані у процесі теоретичного вивчення туристично-рекреаційного комплексу ОАЕ, також у галузі міжнародних відносин.

Практичне значення полягає в можливості поглибленого вивчення туризму, як складової економічного розвитку і позитивного іміджу країни. Теоретичні положення можуть бути використані студентами спеціальностей міжнародні відносини або туризм на практичних заняттях.

Особистий внесок здобувача:

- пошук, відбір та обробка матеріалів дослідження, узагальнення одержаних результатів, а також їх зіставлення з літературними джерелами виконані особисто здобувачем;
- проаналізовано та упорядковано інформацію про фактори розвитку туризму в ОАЕ;
- удосконалено та систематизовано опис ресурсів туризму в ОАЕ;
- проведено аналіз туризму в ОАЕ;

- узагальнено проблеми розвитку туризму в ОАЕ та запропоновано можливі варіанти їх розв'язання.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи зумовлена її метою та завданням.

Робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел. Кваліфікаційну роботу бакалавра викладено на 77 аркушах (з них 65 сторінок основного тексту) комп'ютерного набору.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН СФЕРИ ТУРИЗМУ В ОАЕ

1.1. Стан нормативно-правового регулювання в сфері туризму в ОАЕ

Передумови для розвитку туристичної індустрії в Об'єднаних Арабських Еміратах формувалися дещо в іншому ключі і значно в більш стислі терміни, ніж в інших країнах арабського світу. У ОАЕ на перший план виходить форсоване економічне зростання у другій половині минулого століття, здебільшого за рахунок відкриття і розвитку найбагатших нафтових родовищ, а так само вирішення внутрішньополітичної боротьби семи еміратів, які сформували конфедерацію, що складається з семи еміратів (Абу-Дабі, Дубаї, Шарджа, Аджман, Рас-аль-Хайма, Фуджейра і Умм-ал-Кайвайн), кожен з яких будучи за формою правління абсолютною монархією, є складовою частиною Об'єднаних Арабських Еміратів, очолюваних за спільною згодою сторін президентом, роль якого виконує емір Абу-Дабі.

Релігійні вірування і традиції вкрай важливі для жителів ОАЕ, це відчутно у всіх сферах життя. Законодавча система ОАЕ не є винятком і є сумішшю громадянського права (за своєю суттю є британським правом) і шариату, тобто ісламських законів, заснованих на священній книзі Коран і хадисі, переказі про слова і дії пророка Мухамеда [19, с. 655].

Федеральна національна рада, утворена у 1971 році, є основним законодавчим органом країни. Вона складається з 40 членів, половина з яких призначається, а друга половина обирається. 8 сенаторів представляють Абу-Дабі, 8 сенаторів Дубай, 6 сенаторів є представниками Шарджі і Рас-ель-Хайм, 4 сенатора – Аджмана, Фуджейра і Умм-ель-Кувейн. Формування бюджету – це одна з основних задач Федеральної національної ради. Вона також контролює відповідність прийнятих законів Конституції держави [22, с. 58].

Конституція Об'єднаних Арабських Еміратів вступила в силу в 1971 році. Вона складається з 10 частин і 152 статей, які є основою правової та політичному житті країни.

Арабські Емірати проголошуються арабською мусульманською державою, а тому Кримінальний кодекс ОАЕ досить традиційний і заснований на ісламських нормах. Незважаючи на те, що правителі еміратів – високо освічені люди, а Об'єднані Арабські Емірати в цілому проводять дружню імміграційну політику і навіть роблять деякі поступки для туристів (наприклад, що стосується поведінки в громадських місцях і вживання спиртного), не варто забувати, що більшість підзаконних актів і місцеві нормативні документи ОАЕ можуть досить жорстоко карати за недотримання традицій і звичаїв ісламської країни.

Основу правової системи в ОАЕ становить шаріат або Коранічне право. Відповідно ст. 7 Конституції ОАЕ іслам є державною релігією, а шаріат – основним джерелом законодавства [6]. Шаріат як сукупність релігійних норм, моральних принципів та правил поведінки включає в себе в вузькому значенні положення Корана та Сунни. В більш широкому тлумаченні він охоплює норми, які є «одноголосною чи узгодженою думкою авторитетних богословів з релігійно-юридичних питань», а також «рішення питань з прецедентів, порівняння випадків», які не повинні суперечити Корану та Сунні [7, с. 62].

Тобто шаріат, у широкому розумінні, з певним припущенням може вважатися аналогом юридичної доктрини як джерела господарського права України. Водночас саме господарське право ОАЕ не має виключно релігійного характеру. Ессем АльТамімі зазначає, що на формування правової системи ОАЕ значний вплив справило Єгипетське право, основу якого значною мірою складали спочатку римське цивільне, а згодом французьке господарське право [8, с. 5].

Хоча основні принципи господарського права ОАЕ взяті з шаріату (головним джерелом ісламського права стала ісламсько-правова доктрина), більшість законодавства складається з суміші ісламських і європейських правових концепцій. Європейський вплив втілюється, зокрема, у структурі господарського законодавства, яка складається з загальних та спеціальних нормативно-правових актів; превалюванні принципу свободи підприємництва над державним адмініструванням; лібералізації правових режимів господарської діяльності; створенні стабільного, відкритого і зрозумілого правового середовища для вітчизняних та іноземних суб'єктів

господарювання та інвесторів; інтерпретації нормативних положень вченими юристами та створення на основі їх теоретичних висновків концепції подальшого розвитку правової системи [9; 10].

Згідно зі ст. 1 Конституції ОАЕ є федеративною державою, що в свою чергу, обумовило поділ законотворчої компетенції між двома рівнями – федеральним і регіональним. Тобто, в ОАЕ функціонують як федеральні закони та нормативно-правові акти окремих органів державної влади, так і закони та нормативно-правові акти окремого регіону – емірату (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Структура господарського законодавства в Об'єднаних Арабських Еміратах

На федеральному рівні	На регіональному рівні
- Конституція ОАЕ – Федеральні закони – Постанови за законом (мають силу закону) – Звичайні постанови (Федеральні укази, постанови Президента, Ради Міністрів, міністерств, Центрального банку, управліннь)	- Федеральні закони – Закони окремого емірату – Підзаконні нормативно-правові акти емірату (укази емірату, укази Правителя емірату, постанови емірату, накази емірату, постанови Виконавчої ради емірату, постанови Генерального Секретаріату емірату, циркуляри емірату, адміністративні рішення емірату, інструкції)

Джерело: [17]

Федеральне господарське законодавство. Відповідно до положення п. 2 ст. 2 Федерального закону ОАЕ № 18 від 1993 р. «Про комерційні операції» з питань, пов'язаних з господарським правом, щодо яких не існує положень в цьому або в іншому законі, і відсутня конкретна угода, застосовується правила комерційних звичаїв і практики. При відсутності відповідного комерційного звичаю, повинні застосовуватися положення цивільного права, але доти, поки вони не суперечать загальним принципам комерційної діяльності [17, с. 58].

При цьому місцевий звичай має пріоритет над загальним звичаєм (п. 2 ст. 2 зазначеного Федерального закону). Камеран Аль-Саліфі, регулюючись вищезгаданою статтею, визначає структуру основних джерел господарського права, до яких відносить:

1) Господарське законодавство

2) Договори між сторонами

3) Правила комерційних звичаїв та господарської практики (тобто, юридичний прецедент) та

4) Положення цивільного права [17, с. 34].

У травні 2013 року на виконання декрету № 17 був прийнятий закон про перегляд системи класифікації готелів в Дубаї і внесення змін в цю систему. Зміни дозволять надавати чіткішу інформацію про типах і класах вільних готельних номерів і видах проживання на території емірату, а також про те, які послуги надаються в кожній установі. У систему закладено багаторівнева модель, яка дозволить присвоювати категорію і рейтинг кожною установою для розміщення гостей. Модель включає в себе три критерії: категорія, рейтинг і коди.

Серед найбільш значних змін, внесених в систему розміщення, - включення категорії «Заміські будинки». На даний момент в критерій «Категорія» входять:

- курорти,
- готелі,
- готелі квартирному типу,
- університетські містечка,
- молодіжні гуртожитки,
- гостьові будинки,
- починаючи з 2014 року і заміські будинки класу «стандарт» і «люкс».

Розроблена наступна система рейтингу для оцінки кожного об'єкта категорії:

- Готелі: від однозіркових до п'ятизіркових, а також бюджетні готелі з характеристиками більш низького рівня;
- Курорти: від тризіркових до п'ятизіркових;
- Гостьові будинки: класу «стандарт» і «люкс»;
- Готелі квартирному типу: класу «стандарт», «покращений» та «люкс», а також єдина система рейтингу для молодіжних гуртожитків і університетських містечок [19, с. 25].

Друга зміна стосується виконання вимог, що пред'являються до периметра номера, що піднімає рівень готелів в еміраті до рівня провідних міжнародних курортів і підприємств готельного бізнесу, таких як AAA і Michelin. Ще одне доповнення пов'язано із забезпеченням доступу Wi-Fi у всіх громадських місцях на території всіх готелів. Більш того, серед стандартних характеристик, які будуть оцінюватися, як і раніше, такі:

- громадські зони,
- послуги,
- їжа і напої,
- умови для проведення конференцій і банкетів,
- розважальні заклади,
- стан номера і ванної кімнати,
- прибирання та ремонт.

Затверджено критерій «17 кодів», який дозволяє підприємству готельного бізнесу чітко описати свою пропозицію, а саме вказати набір послуг і близькість до основних визначних пам'яток. Завдяки даним критерієм відвідувачі матимуть комплексне уявлення про те, яким видом розміщення і послугами можна скористатися. Затверджено наступні коди:

- все включено;
- бутик;
- для бізнесу;
- для проведення заходів;
- для всієї родини;
- гольф;
- історична будівля;
- покупки; спа; оздоровлення і аеропорт;
- з видом на пляж (установа розташована на пляжі або має безпосередній вихід на пляж);

- берегова лінія (установа розташована не більше ніж в 500 метрах ходьби пішки від пляжу);
- всі вікна або частина вікон 80% номерів мають вигляд на море, 80% номерів мають вихід до моря);
- пустеля;
- острів і тематичний парк Dubai Corporation of Tourism & Commerce Marketing [10, с. 84].

Навесні 2020 року Об'єднані Арабські Емірати оголосили про низку законодавчих змін щодо захисту жінок, послабили норми щодо вживання алкоголю та розширили можливості негромадян дотримуватися законів про спадщину та розлучення.

Ці кроки зменшують роль ісламських правових кодексів у системі правосуддя арабської країни Перської затоки, оскільки вона прагне вдосконалити свій бренд як глобалізоване, перспективне місце, привабливе для іноземних туристів, професіоналів та інвесторів. Емірати, які у 2020 році стали третьою арабською країною, яка нормалізувала відносини з Ізраїлем, сподіваються прийняти ізраїльських туристів та інвесторів, а у 2021 році планують прийняти світову експозицію, яка, як очікується, приверне мільйони відвідувачів.

Майже 90 відсотків із 10 мільйонів людей, які проживають в Еміратах, є іноземцями. Хоча більшість – це низькооплачувані робітники з Південної Азії, решта – це професіонали з США, Європи та інших арабських країн. Законодавство ОАЕ допускає створення представництв іноземних компаній. Основною відмінною ознакою такої структури є відсутність права на укладання будь-яких угод, які пов'язані прямо із забезпеченням діяльності офісу.

В ОАЕ законодавчо не дозволена також робота методами прямого маркетингу (розповсюдження зразків продукції). В організаційному плані відповідно, на відміну від створення будь-якого виду компанії відсутня необхідність отримання ліцензії на вид діяльності. Сферою діяльності представництв є вивчення ринку, просування інтересів і продукції головного підприємства, встановлення контактів з організаціями та компаніями, представленими в країні і регіоні, передконтрактна робота [18, с. 47].

Обов'язковою умовою реєстрації представництва іноземної туристичної компанії на території ОАЕ є наявність сервісного агента (service agent), в якості якого повинні виступати фізична особа-громадянин ОАЕ або компанія, яка повністю належить еміратському власнику.

Сервісний агент не має фінансових або інших зобов'язань перед головною компанією. Як правило, його функції полягають у забезпеченні отримання необхідних реєстраційних документів в державних установах ОАЕ і резидентських віз для іноземних працівників відповідно до укладеної з іноземним партнером угодою (як правило, передбачає виплату одноразової винагороди агенту).

Об'єднані Арабські Емірати також є одним з найбільш конкурентоспроможних туристичних напрямків. У 1989 році був заснований Департамент туризму і комерційного маркетингу (DTCM), який відповідає за планування, розвиток і маркетинг туризму. Специфікою розвитку галузі стало те, що при розробці керівних стратегій були залучені міжнародні консультанти.

1.2. Стан туристичної інфраструктури

У рейтингу (індексі) конкурентоспроможності в сфері подорожей і туризму (The Travel & Tourism Competitiveness Report, TTCI) щорічного Всесвітнього економічного форуму, який включає близько 140 держав світу, арабські країни в 2019 р. займали місця з 33-го по 140-е.

У 2019 році рейтинг ОАЕ зазнав найбільшого падіння на Близькому Сході, опинившись на 33-ому місці з 29-го, у тому числі ОАЕ отримали найбільший відсоток зниження балів за показником безпеки (падіння з 2-го на 7-е) та наземної та портової інфраструктури (з 19-го до 31-е). Тим не менше, країна залишається лідером на Близькому Сході і має найкращий показник рейтингу TTCI у регіоні MENA, лідируючи за показником щодо готовності до ІКТ (4-е місце), повітряним транспортом (4-е) та інфраструктурою туристичного обслуговування (22-е) [37].

Індекс конкурентоспроможності країн у сфері подорожей та туризму ОАЕ, 2019

Індекс	Країна	Бали	Зміна в порівнянні з 2017		Різниця. від загального середнього (%)
			Місце	Бали	
33	United Arab Emirates	4.4	-4	-1.3	15.3

Джерело: [37]

Однак найбільшою перевагою ОАЕ над середньою регіональною конкуренцією є їх інфраструктура, яка посідає 13 місце у світі. Центральне розташування країни між Європою та Азією, потужне ділове середовище та державні інвестиції дозволили їй перетворитися на головний світовий авіаційний вузол, що має четверту за рейтингом інфраструктуру повітряного транспорту. ОАЕ також можуть похвалитися високоякісними дорогами (9-е місце) та портами (9-е місце) та вдосконаленою інфраструктурою туристичних послуг (27-22).

Як регіональний діловий та транспортний вузол, ОАЕ також залучає ділових мандрівників, заохочуючи зустрічі міжнародних асоціацій (41 місце). У поєднанні зі звичаями нематеріальної спадщини (21-е місце) країна має відносно добрі показники щодо культурних ресурсів (45-е місце), по суті відповідаючи середньому світовому показнику.

На тлі семи еміратів ОАЕ потужної туристичної інфраструктури і великим числом туристів виділяються Дубай і Абу-Дабі. У 2019 р. Дубай зайняв 4-е місце серед найбільш відвідуваних міст світу слідом за Бангкоком, Парижем і Лондоном, прийнявши 15,9 млн іноземних гостей [37]. Великі аеропорти Дубая і Абу-Дабі обслуговують десятки мільйонів транзитних туристів, які подорожують між Європою, Азією, Австралією і Африкою. Іноземні гості прибувають в Емірати головним чином з метою бізнесу, шопінгу, відпочинку та розваг.

Сьогодні ОАЕ і, перш за все, Дубай є центром економічного розвитку всього Близькосхідного регіону, а також центром міжнародної ділової активності та

туризму. Інфраструктура, житло, повітряне сполучення та багато інших чинників створюють для туристів в Дубаї найкращі умови.

Найбільше туристів приїжджає з країн Перської затоки (25% від загального числа туристів) та Індії. Великим попитом стали користуватися і комбіновані програми з Оманом. Структура потоків за напрямками:

- перший – це любителі ексклюзивного відпочинку, вибирають 5* готелі берегової лінії Дубая.
- другий – туристи із середнім достатком відпочивають в більш доступних за розцінками місцях – наприклад, в еміраті Шарджа. Це більш мусульманський регіон, на території якого діє сухий закон, з більш дешевими готелями.
- третій – бізнес-туризм. Нові готелі країни будуються з конференц-залом, всім необхідним для проведення семінарів, конференцій, ділових зустрічей і переговорів [42].

Традиційно, основний потік туристів в Абу-Дабі складають жителі Великобританії і Німеччини. Зростає кількість туристів з Росії і Саудівської Аравії [42].

Швидке зростання можна пояснити значними обсягами державних інвестицій в аеропорти, авіакомпанії та іншу транспортну інфраструктуру, яка дозволяє подорожувати в ОАЕ, великими інвестиціями в готельний бізнес, а також різні спортивні і розважальні проєкти, що відповідають уподобанням споживачів, такі як, торгові фестивалі, скачки, тенісні турніри, чемпіонати з ралі та інші престижні спортивні заходи.

У той час, як нафтогазовий сектор домінує в економіці ОАЕ, інші сектори, серед яких готельна індустрія та індустрія громадського харчування, набувають все більшої значущості. Потенціал розвитку готельної індустрії в ОАЕ, як розкішних або бюджетних готелів, так і студентських гуртожитків, можна оцінити за прикладом об'єктів, що будуються в кожному еміраті, зокрема, Абу-Дабі, Дубаї і Шарджі. Так, наприклад, у 2019 року в еміраті Шарджа відкрився в центрі археологічного і еко-туристичного комплексу Млейха перший 5* курорт «Mleiha Desert Resort» загальною площею 3 тис. м² (рис.1.1). Він складається з 5* готелю, ресторанів, кафе, оздоровчого

центру, басейну. На його території розташується 45 дизайнерських вілл, створених за прикладом традиційних наметів в пустелі, кожна з власним басейном і терасою.

Рис.1.1 Курорт «Mleiha Desert Resort»

Джерело [37]

Недовгий термін існування переважної більшості готелів, а також надзвичайно активна діяльність міжнародних корпорацій («Radisson», «Marriott», «Inter-Continental») значною мірою визначили зовнішній вигляд багатьох готелів ОАЕ. Як правило, це «паралелепіеди-коробки», позбавлені будь-якого національного колориту. Нерідко готельні вікна для відображення палючих сонячних променів тонуються.

В кінці вересня 2020 року номерний фонд емірату налічував 106 167 одиниць, збільшившись на 6% відносно цього ж показника 2019 року. За даними туристичного департаменту Дубая, 33% ринку готельної нерухомості емірату представлено 5* готелями, тоді як на частку чотиризіркових готелів припадає 23% ринку, а об'єкти, що мають від 1* до 3* зірок, займають 21% ринку. Підраховано і частка апартаментів готельного типу – вона становить 23% (табл.1.3).

Ринок готельної нерухомості Дубая

Готелі	Апартаменти	1 *-3 *	4 *	5 *
Доля ринку	23%	21%	23%	33%

Джерело: [42]

Готелі низького класу не користуються особливою популярністю у туристів, і все ж таки іноді навіть в двозіркових готелях ОАЕ завантаження знаходиться на рівні 100%.

Тризіркові готелі скромні, але дуже затишні. Номери майже завжди обладнані не тільки ванною кімнатою, телевізором, але і холодильником, а також установкою мікроклімату. Втім, ці аксесуари в жарку пору року абсолютно необхідні. Кількість послуг відносно невелика. Так, в «Mermail Hotel» (Дубай), завдяки службі «secreterial», можна скористатися факсом, ксероксом. В готелі є хімчистка, пральня, сейф, пункт обміну валюти. У разі необхідності клієнтам нададуть медичну допомогу. Можлива організація екскурсій (при бажанні, на верблюдах). Оскільки земля в ОАЕ коштує недешево, територія біля готеля, зазвичай, відсутня. Сніданок (шведський стил) в тризіркових готелях не дуже різноманітний. Традиційний набір: сосиски, квасоля, омлет, кава, чай. Зважаючи на місцеві особливості, слід визнати, що якість проживання в тризіркових готелях відповідає середньо-світовим стандартам. Вартість ночівлі знаходиться в межах. \$ 29 – 32 за «double» [34].

Головні відмінності чотиризіркових готелів від тризіркових – наявність бізнес-центру (іноді конференц-залу), басейну (не завжди), кількох ресторанів і кафе, фітнес-центру, служби догляду за дітьми. Номери значно просторіші, а сніданок різноманітніший – пропонуються фрукти, овочі, соки, рибні та м'ясні страви. Заборони на вживання спиртних напоїв в більшості еміратів не такі самі. Втім, це залежить від лояльності місцевої влади. Категорично забороняється вживання міцних напоїв як в готелях, так і поза ними тільки в Шарджі. Проживання в чотиризіркових готелях обійдеться в \$ 65 – 75 за «double».

П'ятизіркові готелі ОАЕ вишукані й розкішні. Більшість з них входить в відомі міжнародні мережі, як, наприклад, «Abu Dhabi Hilton». Перебуваючи на березі затоки, готель має пляж, що розтягнувся на 750 м. До послуг гостей – басейни під відкритим небом, дитячі ігрові майданчики, джакузі, водноспортивні центри. Бажаючі можуть покататися на водному мотоциклі або здійснити прогулянку на моторному човні. «Hilton» в своєму розпорядженні має також тенісний корт, сауну, парну лазню, басейн «під дахом», солярій, школу танців, зал для занять аеробікою. Ігрова кімната, стилізована під англійський паб, обладнана більярдним столом і аксесуарами для гри в дарт. У готелі безліч ресторанів, кафе, барів. Всі номери "Hilton" відповідають найвищим вимогам, і, тим не менш, особливим шиком відрізняються кімнати на останніх чотирьох (executive) поверхах. На цих поверхах розташовані бізнес-центри, клубні кімнати та інші елітні приміщення для відпочинку.

Вартість проживання в п'ятизіркових готелях знаходиться в дуже широких межах. Самий "дешевий" "double" обійдеться приблизно в \$ 100 – 110.

Цікаво, що послуги, пропоновані в висококласних готелях, не дуже дорогі. Так, годинне перебування на тенісному корті коштує близько \$7,5, тридцятихвилинне катання на водному мотоциклі – \$8, п'ятигодинна рибалка (на човні), розрахована на 6 осіб – \$ 220.

Крім традиційних готелів, в ОАЕ досить поширені вілли та квартири. Як правило, якість проживання в них трохи нижча, ніж в п'ятизіркових готелях, хоча бувають і винятки

1.3. Основні види туризму в ОАЕ

На базі описаних природних ресурсів можливий розвиток наступних видів туризму: екологічний, пізнавальний, спортивний, круїзний, екзотичний. У Додатку А представлено наявні види туризму ОАЕ. Але найбільш популярними є наступні види туризму:

а) Пляжний відпочинок. На узбережжі країни піщані пляжі. Причому, в кожному еміраті свій унікальний колір піску. Всі готелі, розташовані безпосередньо

на береговій лінії, мають свої приватні пляжі. Відпочиваючі в готелях, розташованих в центрі міст, 50 можуть користуватися як міськими (безкоштовними), так і платними пляжами. Основні курорти ОАЕ – Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Рас-ель-Хайма, Фуджейра, Шарджа.

б) Шопінг. ОАЕ є зоною безмитної торгівлі, тому багато туристів намагаються поєднати пляжний відпочинок з шопінгом. Головні центри торгівлі – це Дубай, столиця країни – Абу-Дабі, а також Шарджа і Аджман. Тільки в Дубаї існує близько десяти великих торгових центрів, в яких постійно проводяться розпродажі. В автосалонах Дубая можна недорого придбати автомобіль, в ювелірних магазинах – вироби з золота на вагу за ціною світового ринку (ціни в Дубаї одні з найнижчих в світі), в інших торгових центрах – побутову техніку, комп'ютери і електроніку, а також меблі з усіх сторін світу [32, с. 48].

В ОАЕ цілий рік проводяться всілякі розпродажі, проте, найбільші знижки під час посту Рамадан. Також славиться значним зниженням цін Дубайський торговельний фестиваль, який проходить в січні – лютому. В цей час по всьому емірату магазини знижують ціни на 60-70%, проводяться численні розіграші призів і лотереї. Ще один великий торговий свято – фестиваль «Літні Сюрпризи», який проходить в Дубаї в найспекотніший час року. Точні дати цих заходів трохи зсуваються, потрібно уточнювати їх для кожного року.

в) Дайвінг на західному узбережжі ОАЕ. Відмінне місце для любителів занурень на затонулі судна. Східне узбережжя ОАЕ – справжній підводний рай для дайверів, корали і тропічні риби. Вода в зимові місяці буває дуже холодна, іноді до 17°C.

г) Культурно-пізнавальний (екскурсійний) туризм. Кожен емірат пропонує безліч екскурсій для туристів, з відвідуванням різних пам'яток країни.

д) Останнім часом широко розвивається екологічний туризм, який включає в себе як знаходження в оазисах і заповідних територіях, так і подорож глибоко в пустелю. Такі маршрути можна віднести і до екстремального виду туризму, так як подорожуючим доводиться відчувати всі тяготи пустелі: високі температури, пекуче сонце, гарячий вітер і, можливо, піщану бурю. Такі маршрути, природно,

короткочасні, небезпеки не представляють, супроводжуються досвідченими провідниками. Використовується не автотранспорт, а «кораблі пустелі» – верблюди (Рис.1.2) [39, с. 201].

Рис.1.2 «Кораблі пустелі» – верблюди

Діловий туризм. Ділові поїздки і бізнес-тури – близькі види туризму за формою освіти подієвому туризму. Різниця полягає в самій суті заходу, однак спрацьовують ті ж механізми. Той факт що Абу-Дабі і Дубаї сьогодні є одними з найважливіших ділових центрів регіону, підвищує роль ділового туризму і його питома вага в тур-виробництві країни.

Щорічно в ОАЕ проводяться різні фестивалі, виставки, конференції, спортивні заходи міжнародного масштабу, серед них:

Спортивні заходи:

- Гольф-турнір Dubai Desert Classic – одна з найяскравіших подій світового гольфу.
- Відкритий тенісного турнір АТР серед осіб і жіночий турнір WTA.
- Парусна регата на кубок президента Дубай – Маскат.
- Дубайський Кубок світу з кінних скачок Dubai Horse World Cup.
- Міжнародні ралі, серед них моторалли «Виклик пустелі» та інші спортивні заходи.

Міжнародні виставки та конференції:

- Міжнародна виставка комерційної нерухомості та архітектури "Cityscape" в Дубаї.
- Міжнародна виставка "IDEX" міністерства оборони і генерального штабу збройних сил ОАЕ – вважається однією з найбільш авторитетних видань оборонного профілю в світі і найбільшою на Близькому Сході, проводиться в Абу Дабі.
- Міжнародна виставка ювелірних виробів і годинників «ADIJEX» одна з найбільших професійних виставок у своїй галузі, місце проведення Абу Дабі.
- Міжнародна Нафтохімічна Виставка "ADIPEC" (Абу Дабі).
- Міжнародна конференція з питань нерухомості [36].

Зусиллями влади Дубая в еміраті створений виключно сприятливий клімат для іноземних інвесторів і підприємців. Перш за все це виражається в пільговому оподаткуванні, в забезпеченні іноземним компаніям, які розпочинають свою діяльність в еміраті, переваг, яких немає в звичайній світовій практиці: це відсутність прибуткового і корпоративного податків, а також обмежень у обміні валюти та ін.

Привертають ділових людей та освічені тут вільні економічні зони – Jebel Ali Free Zone і Dubai Airport Free Zone. В останній рік минулого тисячоліття почалося створення нової вільної зони – Dubai Technology & Media Free Zone. Мета проекту – залучення в емірат нових сучасних технологій в області комунікацій, виробництва різноманітної відео- та аудіоапаратури

Очевидно, що при виборі Дубая для ділової поїздки враховуються також широкі можливості інсентів в еміраті: крім відвідування традиційних торговельних і розважальних центрів туристи можуть взяти участь в сафарі й катанні на лижах як в критому гірськолижному центрі, так і по піщаних барханів. Крім того, в останні місяці влада ОАЕ роблять високу ставку на гольф. Форум з питань Оздоровлення і Spa в ОАЕ і інші виставки і конференції.

Численні конференції, ділові з'їзди, з'їзди глав урядів – це основні чинники формування ділового туризму. Звичайно, найбільшою подією за останні і майбутні роки є Всесвітня виставка World Expo Dubai 2020 року – найбільша міжнародна

виставка, що стала символом індустріального розвитку в усьому світі, що пропонує відкриту демонстративну майданчик для новітніх технологічних і технічних досягнень. Влада Дубаї, як їм і належить, обіцяють неймовірний розмах і перфоманс і нові рекорди масштабів проведення та організації виставки. За очікуваннями міністерства туризму країну відвідає понад 20 млн туристів в період виставки (квітень 2020 – жовтень 2021) [37].

Висновки до Розділу 1

ОАЕ є країною, яка динамічно розвивається і даний розвиток здійснюється за рахунок нафтовидобутку і туризму. Таким чином, можна зробити висновок, що диверсифікація економіки ОАЕ, багато в чому виявилася успішною завдяки форсованого розвитку туристичної індустрії, залучення іноземного капіталу і створення інфраструктури, відповідної самим передовим західним стандартам.

На постіндустріальний рівень країна вийшла за порівняно короткий термін, зберігши при цьому, в певній мірі, свою культурну своєрідність. Становлення ОАЕ як туристичного напрямку є результатом сформованих політичних, економічних, соціально-культурних, географічних, історичних структур і процесів. Інвестиції в сектор транспорту, інфраструктуру, місця розміщення, активні маркетингові кампанії, допомогли виправити початкові недоліки в організації туристичного дозвілля. Досвід планування рекреаційних зон ОАЕ став ілюстрацією чинників, які мають вирішальне значення для успішного планування і розвитку туристичної галузі

РОЗДІЛ 2. ПОТЕНЦІАЛ КРАЇНИ

2.1. Історико-культурний потенціал

У VII ст. невеликі шейхства, що розташовувалися уздовж південного узбережжя Перської затоки і північно-західного узбережжя Оманської затоки увійшли до складу Арабського халіфату, який поширив серед місцевих жителів іслам. У цей період виникли міста Дубай, Шарджа, Ель-Фуджейра. У міру ослаблення Халіфату, шейхство отримували все більшу автономію. У X-XI ст. східна частина Аравійського півострова входила до складу держави карматів, а після її розпаду потрапила під вплив Оману. В кінці XV ст. регіон потрапив під вплив європейських держав. Португалія зуміла першою із західних держав закріпитися на півострові, встановивши контроль над Бахрейном і Джульфар, а також над Ормузькою протокою [42].

Історію цієї древньої землі сьогодні уособлюють численні пам'ятники старовини, що збереглися на території країни. Наприклад, в Бураймі виявлена найдавніша стоянка караванів, чудова тим, що тут, в оазисі Хілі знайдені сліди присутності давньої людини, вік яких налічує 5 тисяч років.

Можна сказати, що ще вчора народи Арабських Еміратів жили в епоху Середньовіччя, тому тут збереглася велика кількість архітектурних пам'яток Близького Сходу. У столицях всіх еміратів, як правило, є старі кріпосні споруди і палаци правителів. Старовинні будівлі, зазвичай, мають вітрові вежі, які влаштовувалися для вентиляції. У Дубаї, наприклад, який є економічною столицею Еміратів, такі башти має палац колишнього правителя цієї землі шейха Саєда – діда сучасного правителя ОАЕ.

У Дубаї знаходиться також Музей цього емірату, влаштований в старовинній фортеці Аль-Фахіді. У музеї є велика експозиція, що розповідає про історію емірату. А ось фортеця, вона ж палац колишнього еміра в місті Ель-Фуджайра в даний час ще повністю не відновлена. Однак, в ОАЕ є безліч сучасних пам'яток арабської архітектури. Прикладом тому може бути дубайська мечеть Джумейра – чудовий

зразок національного арабського зодчества. Іншою визначною пам'яткою Еміратів є Аджман, де до сих пір будують арабські старовинні вітрильні судна, такі, на яких виходив в море ще легендарний Синдбад-Морепоплавець [44].

Ост-Індська компанія постійно направляла в Перську затоку військові експедиції і в 1820 р. змусила емірів і шейхів семи арабських князівств підписати «Генеральний договір», що поклав початок англійському пануванню на цій території і остаточному розчленуванню Оману на три частини – імамат Оман, султанат Маскат і «Піратський берег».

З 1853 року ці князівства узагальнено називалися «Оман Договірний». На території князівств були створені англійські військові бази. Політичну владу здійснював англійський політичний агент. Місцеві жителі не могли чинити серйозного опору колонізаторам через свою нечисленість і постійні міжусобиці між різними племенами.

Домінуючим плем'ям на цих територіях було і є плем'я Баніяз, яке спочатку населяло оазиси Ліва і Аль-Айн. У 1833 р. одне з колін Бані-яз- рід Мактумів – мігрувало з оазисів і влаштувалося в Дубаї, проголосивши незалежність міста. Так була заснована династія Мактум, яка править еміратом Дубаї і в даний час [37].

На початку 1920-х рр. в Омані розгорнулася боротьба за незалежність, що досягла особливого розмаху в Шарджі і Рас-ель-Хайме. В цей же час в Перській затоці були відкриті багатющі запаси нафти, це стало переломною подією в історії Еміратів і всього Близького Сходу. У 1922 р англійці встановили контроль за правом шейхів надавати концесії на розвідку і видобуток нафти. Однак в Омані нафтовидобуток не здійснювався і основний дохід князівствам приносила торгівля перлами.

З початком видобутку нафти в 1950-х рр. в регіон почався приплив іноземних інвестицій, доходи від торгівлі нафтою дозволили істотно підняти рівень життя місцевого населення. Але князівства залишалися під британським протекторатом, проти якого в 1964 р. виступила Ліга арабських держав, що декларувала право арабських народів на повну незалежність.

У 1968 р., після оприлюднення рішення уряду Великобританії про намір вивести до кінця 1971 р. британські війська з районів, розташовані на схід від

Суецького каналу, в тому числі з країн Перської затоки, князівства підписали угоду про утворення Федерації арабських князівств Перської затоки. До цієї федерації мали увійти Бахрейн і Катар, але пізніше вони утворили самостійні держави. 2 грудня 1971 р 6 з 7 еміратів Оману оголосили про створення федерації під назвою Об'єднані Арабські Емірати. Сьомий емірат, Рас-ельХайма, приєднався до неї у 1972 р. [24, с.32].

Домінуючою культурою в країні є арабська. Тут все просякнuto духом ісламу, і не дивно, адже на Сході релігія є абсолютно невід'ємною частиною життя кожної людини. Коран, наприклад, не допускає зображень тварин і рослин. Мистецтва безпосередньо не засуджуються, однак, в одному з хадисів недвозначно сказано про те, що під час Страшного Суду Всевишній покарає всіх творців образів – художників, поставивши перед ними нездійсненне завдання – оживити, створені ними, зображення. Саме з цієї причини класична культура ісламу позбавлена скульптури і живопису.

А ось у виробництві килимів вправні арабські майстри знайшли спосіб обійти релігійні табу: ткачі вмiло стилізували і навмисно спотворювали фігури тварин і птахів, майстерно використовували комбінації кольорів при створенні малюнків. Араби шанують Коран, як найвище досягнення світової літератури. Ця ісламська священна книга написана мовою арабів. Письмове і усне мовлення благовірного мусульманина визначає "Хайа" – символ помірності і скромності. Поетичний дар цінувався у бедуїнів в усі часи, віршам, на відміну від художніх творів, приписували магiчні властивості. У число древніх арабських поетичних творів входять і такі, де є досить відверті описи любовних сцен. Відносно східної музики можна сказати, що для одних європейців це нестерпна нудьга, для інших – любов усього життя.

Географічне положення Перської затоки визначило інтерес, який відчували завойовники різних часів до даної території. Її берега в давнину населяли представники кочових племен. У шумеро-аккадській міфології збереглася пам'ять про цивілізацію Дильмун, що процвітала в затоці, в районі острова Бахрейн. У древніх текстах подробиці життя, пов'язані з торгівлею з цією державою, перемежуються з епічними уявленнями про ці берега як про колыску людства.

Залив міцно асоціюється з персами, хоча тут намагалися зміцнитися й інші народи. У більш пізній час тут побували спочатку афганці, потім португальці, слідом за ними голандці, французи і іспанці, і, нарешті, британці. Таким чином, територія навколо Перської затоки, в тому числі і ОАЕ, випробувала на собі вплив багатьох цивілізованих народів і тому має величезний історико-культурний потенціал.

Абу-Дабі – найбільший і багатий емірат країни. Місто Абу-Дабі – столиця ОАЕ, один з найуспішніших сучасних міст світу, з великою кількістю зелених зон. В Абу-Дабі широкі вулиці, сучасні будівлі, великі торгові центри і прекрасні пляжі, парки з оригінальними фонтанами і скульптурами. Уздовж чудово спроектованої набережній простягнулися хмарочоси, вілли і палаци. В Абу-Дабі знаходиться різні туристичні об'єкти [23].

Велика Мечеть Шейха Заїда (Рис.2.1) є однією з найбільших і найкрасивіших мечетей в світі. Найголовніша пам'ятка Абу-Дабі і всієї країни, Велика Мечеть названа на честь першого президента ОАЕ – Шейха Заїда бін Султана Аль Нахайяна, поховання якого розташоване поруч з мечеттю.

Рис.2.1 Велика Мечеть Шейха Заїда

Джерело: [37]

Велика Мечеть Шейха Заїда, на відміну від інших скромних і лаконічних мечетей міста і країни, на вигляд схожа на розкішний палац. Внутрішній двір мечеті займає площу в 17000 м² і викладений кольоровим мармуром з квітковим

орнаментом. Крім цього, на території мечеті знаходяться штучні озера та канали загальною площею 7874 м², а також декоративні басейни. Велика Мечеть Шейха Зайда прикрашена 1 096 колонами зовні і 96 всередині залу для молитви. Ще одне світове досягнення, яке прикрашає головний молитовний зал, килим – найбільший в світі, площею 5627 м², вага килима досягає 47 тонн.

Молитовний зал також прикрашений 20 тис. панелями з мармуру ручної роботи, декорованих напівдорогоцінним камінням, такими як лазурит, червоний агат, аметист і перли. Доповнюють дизайн інтер'єру головного молитовного залу золота і квіткова мозаїка на стінах, виконана за індивідуальним замовленням.

Мечеть шейха Зайда красива як вдень, коли будівля переливається на сонці білим і золотим кольором, так і вночі, коли будівля і купола висвітлюються штучним підсвічуванням, що змінює кольори залежно від фаз місяця.

Рис.2.2 Мечеть Шейха Заїда

Джерело: [37]

Форт Аль Джаха – один з найбільших і мальовничих замків в АльАйне (Рис.2.2). Він є найкращим прикладом місцевої військової архітектури. Раніше форт грав величезну роль в безпеці міста та історії правлячої сім'ї Аль Нахаян.

Оригінальна частина форту складається з двох будівель, побудованих з глиняних блоків. У трьох кутах основної будівлі розташовані вежі, кожна висотою в 12,5 м., четвертий кут займає двоповерхову будівлю з маджісом, який призначений для прийому гостей, а в центрі будівлі – внутрішній двір. Будівля форту має два входи і 13 кімнат. Форт Аль Джаха оточений парканом, який побудованим Британською армією, що використовувала форт в якості військової бази. Також до форту примикає старовинна мечеть, побудована в ті ж часи, що і форт [21, с. 64-69].

Археологічний парк Хілі. Село Хілі розташована в 12 км на північ від Аль-Айна. Воно стала відомою завдяки археологічним розкопкам, які почалися тут в 60-х рр. 20 в. Археологи з усього світу досліджували залишки стародавнього поселення і гробниці, що відносяться до періоду 3000 років до н.е. Для того, щоб зробити ці знахідки доступними для громадськості, уряд Абу-Дабі створив на базі розкопок Археологічний парк Хілі. Так, гості парку можуть вивчити історію ранньої епохи емірату Абу-Дабі і відпочити в тіні великого саду.

Більшість об'єктів розкопок археологічного парку Хілі відносяться до періоду Умм Аль Нар (2700-2000 до н.е.). Це різні будівлі, гробниці і вежі, побудовані переважно з необпаленої цегли. Будівництво круглих оглядових веж в ті часи мало величезний сенс з точки зору безпеки. Також на території археологічних розкопок були виявлені гробниці, які в даний момент досліджують команди з Франції, Великобританії та Німеччини. Поруч з парком розташований парк розваг HiliFunCity – сімейний парк з атракціонами, катком і місцями для пікніка [21].

Археологічні розкопки на острові Сір Бані Яс. Основну історичну цінність на острові Сір Бані Яс надає древній християнський монастир, побудований в 600 р. до н.е. і виявлений археологами в 1992 р. Він є єдиним християнським пам'ятником доисламської епохи ОАЕ, який має міжнародне історичне значення.

На території цього монастиря було знайдено поховання людини, навколо могили якої і був побудований комплекс монастиря. Комплекс монастиря включає в себе келії ченців, загони для тварин і двір з церквою в центрі. На острові Сір Бані Яс є археологічні розкопки, де виявлені різні предмети, за якими можна зробити

висновок про племена, які жили на цій землі багато тисяч років тому в різні історичні епохи, і їх діяльності [20, с. 61].

Форт Аль Макта – це один з небагатьох збережених фортів на території Абу-Дабі, якому налічується близько 200 років (Рис. 2.3). Цей форт був побудований в військових цілях для захисту від нападів. Він розташований на невеликому острові поряд з мостом Аль Макта, який з'єднує материк з островом Абу-Дабі. Зараз цей форт є історичною пам'яткою.

Рис.2.3 Форт Аль Макта

Джерело: [37]

Сад квітів Al Ain Paradise Garden (Рис.2.4). Це величезних розмірів парк, площа якого дорівнює приблизно чотирьом футбольним полям. Парк AlAinParadiseGarden занесений в Книгу рекордів Гіннеса, адже в ньому знаходиться 2968 підвісних кошиків з красивими квітами і самих різних забарвлень.

Рис.2.4 Сад квітів Al Ain Paradise Garden

Джерело [37]

Також парк є домом для 10 млн. квітів і рослин, привезених з різних куточків планети. Тут знаходиться копія 12 м. Ейфелевої вежі, яка оснащена складною системою підсвічування і безліч красивих квіткових композицій, з яких яскраво виділяється квіткова піраміда. Уздовж території парку AlAinParadiseGarden, простягнувся штучний струмок, а також в парку діє свій невеликий театр.

2.2. Природний потенціал

За характером рельєфу територію ОАЕ умовно можна розділити на чотири основні області:

- берегова область району Перської затоки,
- континентальне плато,
- прибережна область району Оманської затоки і
- гірська область.

Берегова лінія Перської затоки, протяжність якої від півострова Катар до півострова Мусандам становить понад 700 км, дуже сильно порізана (особливо в західній частині). Тут багато скелястих мисів і піщаних кіс (найбільш значні: Бу-

Кумаїз, Ель-Хазрі, Мушейріб, Джаліл, Ес-Савамі, Бу-Кашаша, Лаффан, Ханіура, Кантут, Хасан і Ель-Хайма); між ними знаходяться мілководні затоки і бухти з піщаними, кам'янистими або солончковими берегами (найбільші: Дувайхін, Ель-Кувайзіт, Ен-Нахабу, Ель-Базмі, Ель-Ватин, Ель-ганаді і Ель-Банда) [14, с. 170].

З боку моря берегова лінія огорожена скелями, кораловими полями, острівцями і мілинами. Прибережна область району Перської затоки – вузька низинна рівнина, на всьому своєму протязі не піднімається вище 30-50 м над рівнем моря. Подекуди зустрічаються:

- плоскі засолонені ділянки, які є западинами, що утворилися внаслідок повільного опускання глибинних шарів;
- в інших місцях можна спостерігати великі галечникові, піщано-галькові і піщані поля;
- виявляються і окремі скупчення вапнякових скель, пагорби і навіть порівняно великі височини;
- останні утворені кембрійськими соляними куполами і цікаві для геологів тим, що, будучи видавлені з глибин, вони підняли верстви осадових порід, в тому числі нафтоносних.

На заході (в районі, відомому під назвою Міджан), уздовж берегів мілководної затоки Дувайхін (від мису Бу-Кумаїз до мису Ель-Хазрі), солончаки перемежуються піщано-галечниковими ділянками – провісниками підступаючої з південного заходу пустелі Ель-Джафура; місцевість тут хвиляста, але пагорби зустрічаються порівняно рідко. Більш високою і горбистою місцевість стає на сході – біля берегів мілководних заток Ель-Кувайзіт і Ен-Нахабу (від мису Ель-Хазрі на схід до мису Мушейріб); тут можна виявити обриви і горби заввишки 35-45 м над рівнем моря.

Далі на сході знову йде зниження, яке переходить в засолонені пустелі; це найбільший район солончаків в ОАЕ (ширина його вздовж узбережжя – 50-55 км, довжина в глиб континенту – 110-120 км), відомий під назвою Себхат-Матті. За солончаками (в районі, саме Байнуна) розміщується ще одне незначне підвищення зі скупченням височин, утворених соляними куполами; у самого берега найбільш

значними підвищеннями цього типу є Барана (75-80 м над рівнем моря) і Данна (107 м), в 8-10 км від берега – Ет-Тальфаха (120-125 м); соляні куполи, що утворюють в осадових породах вікна діаметром 6-8 м, створили тут не тільки височину, а й прилеглі острови (наприклад, острів Сір-Бані-Яс) [21, с. 24].

В цілому цей район височин простягається із заходу на схід уздовж прибережної області на 45-50 км, тобто приблизно до району мису Джалілі. Далі на схід місцевість знижується, а височини змінюються пагорбами, що відділяють від затоки солончаки. Пагорби рідшають, а потім майже зникають на кордоні району Байнуна (54 ° сх. д.), де берегова лінія різко відхиляється на північний схід. Далі на кілька сотень кілометрів тягнуться рівнинні галечниково-піщані поля.

Від східного кордону району Байнуна (за винятком узбережжя затоки Ель-Ватин, на лівому крайньому мису якого височіє гора Фатаіса, а на правому розмістилися передмістя м Абу-Дабі, і примикає до нього з півдня урочища Ет-Тафф) до порівняно великого мису Ель -Ханджура галечниково-піщані поля відділені від затоки порівняно широкою смугою солончаків; нарешті, в напрямку від мису Ель-Ханджура на північний схід, минаючи місця розташування міст Дубай, Шарджа, Аджман, Уммель-Кайвайн і Рас-ель-Хайма, до мису Ель-Хайма ці галечниково-піщані поля, пригнічені з південного сходу передгір'ями і відрогами Омана гірської системи, підходять до самої берегової лінії.

Рівнинний характер цієї зони порушується єдиною тут височиною Ель-АПН, розташованої в 28 км до югозападе від м Дубай, в 6 км від берега Перської затоки. Визначити загальну площу прибережній області Перської затоки поки неможливо через слабку її вивченості і вельми складної конфігурації. Можна лише вказати, що при максимальній довжині приблизно в 600 км прибережна область має ширину від 18 км поблизу м Рас-ель-Хайма до 80 км в районі Абу-Дабі і 225 км в місці розташування солончаків Себхат-Матті.

Південніше прибережної області району Перської затоки розташоване континентальну плато, висота якого над рівнем моря – 100-150 м (на сході і північному сході – до 200 м). На півночі і північному заході континентальну плато безпосередньо прилягає до прибережної області району Перської затоки; на півдні і

південному сході воно розсічене прикордонною лінією, яка відділяє ОАЕ від територій Саудівської Аравії та Оману; на заході до нього примикає депресія, значна частина якої зайнята солончаками Себхат-Матті; нарешті, на сході і північному сході континентальну плато впирається в передгір'я і відроги Омана гірської системи. В цілому континентальну плато займає приблизно дві третини території ОАЕ [17, с. 61].

Рухливі піски – бич більшості еміратів, що входять до складу ОАЕ. Піщані дюни зустрічаються навіть в тій частині прибережної області, яка називається Байнуна; розміри окремих дюн збільшуються у міру просування на схід і південь. Урочища Ес-Сарук, Куфа і біта оточені кільцем дюн. Вся територія урочища Ель-Ліва вкрита дюнами, місцями дуже великих розмірів; між дюнами є западини, заповнені щебенем і гравієм.

Але найбільших розмірів дюни досягають в урочищі Ель-Ватин; тут висота окремих дюн перевищує 100 м. На багато кілометрів тягнуться піски, що складаються головним чином з зерен вапняку. На схід дюн і грядкових пісків стає все менше, і в решті решт вони поступаються місцем солончакам, розташованим в западинах, оточених пагорбами.

Однак південніше зазначених урочищ знаходиться абсолютно безплідний район Умм-ес-Семім ("Мати бід"), де зустрічаються хиткі піски, смертельно небезпечні для всього живого. На південь від урочища Ель-Ватин в районі, відомому під назвою Кедар, дюни з білого і золотистого піску зникають з неосяжною пустелею Руб-Ельхан. Розташована у величезній западині, огороженій гірськими хребтами Неджда, Ємену, Хадрамаута і Оману, Руб-ель-Халі є найбільш сухою і великою піщаною пустелею в світі.

ОАЕ – країна сухих пустель і напівпустель, голих скелястих гір, оазисів і родючих гірських долин. Країна повністю позбавлена лісових масивів, трав'янисто-чагарничкова рослинність сильно розріджена, а місцями і зовсім відсутня. Відносна бідність водних ресурсів тут вплинула на рослинний покрив.

На узбережжі Перської затоки і місцями на узбережжі Оманської затоки є ксерофітна безлюдно-степова рослинність. Вона представлена головним чином різновидом проса – "самам". Ця рослина зустрічається в багатьох внутрішніх районах,

вільних від піску і дюн; вона здавна використовується кочівниками як корм для худоби. У міру віддалення від узбережжя рослинність змінюється. Починають траплятися райони пустельних трав'янисто-очеретяних тугаїв.

Основним видом флори є тут очерет – різновид сита, який називається місцевими жителями «ель-мусайх» або «Сунда». Це – низькоросла, багаторічна рослина, яка зазвичай очерет росте між пагорбами в безлюдних місцях. Використовується кочівниками як корм для худоби. Далеко від узбережжя найчастіше можна спостерігати ксерофітну пустельну напівкустарну рослинність.

Головним видом напівчагарничків є «арфадж» – рантерії безхохолковий. Це – рослина висотою до 1 м, зі сріблястим стеблом і оливково-зеленими жорсткими листям, які скидаються з настанням спекотного сухого літа. У квітні, коли рантерії покривається невеликими жовтими квіточками, місця його зростання перетворюються, набуваючи не властивий їм квітучий вигляд. Рантерії утворює верхній флористичний ярус, тоді як нижній є багаторічні та однорічні трави. Багаторічних трав в місцях зростання «арфаджа» дуже мало; типовим їх представником є 18 ситняг («румрам») [14, с. 180].

Зате однорічних трав (особливо ефемерів) порівняно багато: різновиди подорожника – «ар-Рібл» і «аль-гаранта», льнянка, вовчок, блошіца ("Джес-джас"), волошка і ін. Серед цих трав широкого поширення набули паразити – в'юнки – "асеріс", "аль-хатмі", "ар-Рахама" і т. д.

У пустелях місцями зустрічаються представники ксерофітної пустельної напівдеревної рослинності. Тут найбільш часті белосаксаульніки – "дерева пустелі". Вони в основному представлені двома видами – "гадха" і "рімд". Белосаксаульнікі – деревовидні чагарники і напівчагарники висотою 1-2 м; вони позбавлені листя, які замінені зеленими, щорічно опадаючими пагонами. Деревина їх виключно щільна і тендітна. Цвітуть в кінці літа і початку осені; квіти жовто-зеленого кольору.

2.3. Соціально-економічний потенціал

Стрімке економічне перетворення ОАЕ – країни, старше покоління якої пам'ятає, що лише кілька десятиліть тому основним заняттям населення було рибальство, видобуток перлів і кочове тваринництво, яке виразилося в побудові економіки, по ряду показників порівнянної з економіками розвинутих і провідних нових індустріальних країн.

Способом втілення в життя стратегії економічної модернізації ОАЕ стало вкладання коштів в нову економіку, базу функціонування якої було будівництво передової економічної інфраструктури, «покупка», в позитивному сенсі слова, нових факторів розвитку. При цьому для ОАЕ особливу роль зіграло інвестування в розвиток різних компонентів інфраструктури (не тільки виробничої, а й транспортної, комерційної, соціальної). Це відповідає тренду світового господарського розвитку (зниження частки промислового виробництва в валовому продукті при зростанні частки сфери послуг).

Станом на початок 2021 року Об'єднані Арабські Емірати є однією з найбільш розвинутих арабських країн як на Аравійському півострові, так і на всій території Близького Сходу. Вмілий розподіл прибутку, отриманого в результаті експорту нафтових ресурсів, забезпечив ОАЕ стабільний і швидкий розвиток протягом останніх 40 років. Безсумнівно, на сьогоднішній день Об'єднані Арабські Емірати відіграють одну з центральних ролей в міжнародній економічній системі [37].

Аналізуючи сучасну економічну політику ОАЕ, можна помітити таку тенденцію – керівництво цієї країни веде активну діяльність з диверсифікації своєї економічної системи. Нафтогазові родовища на території країни розподілені нерівномірно. На частку емірату Абу-Дабі припадає 94% доведених запасів, емірату Дубай – 4%, емірату Шарджа – 1%. В країні відкрито 29 нафтових, 5 газонафтових, 6 газових і газоконденсатних родовищ. Переважна кількість родовищ виявлено в Абу-Дабі: 25 нафтових і 4 газонафтових. В Дубаї є 3 нафтових, 1 газонафтове і 1 газоконденсатне родовище. В Шарджі – 1 нафтове, 1 газове і 1 газоконденсатне родовище. В Аджмані – 1 газоконденсатне. В еміратах Рас-ель-Хайма і Умм-ель-

Кайвайн – по одному газоконденсатному родовищу. Найбільші родовища на суші – Мурбан-Баб, Мурбан-Бу-Хаса, Асаба, Сахіл; на континентальному шельфі – УммШаїф, Закум. У Дубаї працює алюмінієвий завод в Міна-Джабал-Алі. У цьому місті проголошена вільна економічна зона.

ОАЕ – найбільший на Близькому Сході інвестор в інфраструктурі авіації. У 2019 році влада ОАЕ заявила про інвестування більш 23,16 млрд. дол. на розвиток інфраструктури повітряного транспорту, що дасть національним авіакомпаніям (з парком 502 лайнера у 2019 р.) можливість перевозити більше 75 млн. пасажирів на рік, але загальні потужності авіаційної інфраструктури ОАЕ перевищують вже 300 млн. пасажирів на рік.

Природно, що ОАЕ розвивають інфраструктуру аеропортів. Є 14 аеропортів, число злетів і посадок склало 540 тис. на рік. На сьогодні 8 млрд. дол. інвестицій спрямовується в розвиток аеропорту Аль Мактум, 7,6 млрд. – на четверту фазу розвитку аеропорту Дубая, 6,8 млрд. – на розвиток аеропорту Абу Дабі і 400 млн. дол. на аеропорт емірату Шарджа. При цьому в ОАЕ розвивається комерція в сфері авіації, вітриною якої стало Авіашоу в Дубаї, на якому зазвичай підписується контрактів на більш ніж 100 млрд. дол. [42].

Також в ОАЕ розвиваються метро, швидкісні залізниці, автодороги. В одне лише покращення дорожньої мережі в районі організації Всесвітньої виставки Expo 2020 Dubai інвестується понад 4,3 млрд. дол. Транспортна інфраструктура як ключ до диверсифікації економіки країни в умовах глобалізації нерозривно пов'язана з розвитком комерційної інфраструктури.

У цьому відношенні не можна не згадати ще одну інфраструктурну ініціативу розвитку шейха Рашида – створення в Дубаї Всесвітнього торгового центру. Для цього центру за 1975-1979 рр було збудовано найбільшу за своїми розмірами будівлю на всьому Близькому Сході. Тут утворився найбільший в регіоні виставковий комплекс, була утворена Дубайська школа державного управління, за аналогією з Гарвардською школою бізнесу. Таким чином, архітектурно-інфраструктурна еволюція емірату пройшла етапи від перших значних проектів до найостанніших, таких як підготовка до Expo 2020 року, технологічний кластер Dubai Pearl у вільній

економічній зоні TECOM (Dubai Technology and Media Free Zone), рекордна за висотою будівля – 828-метрова Бурдж Халіфа, відкрита у 2010 р. та інші.

В еміраті були ухвалені закони, які дозволяють іноземним фірмам, що діють у вільній економічній зоні, на 100% володіти всією власністю, вільно вивозити і ввозити капітал, скасовані всі види податків і зборів на імпорт. Інше, не менш важливе джерело доходів емірату – сухі доки в порту Дубай. Вони є одними з найбільших і добре оснащених в світі. Три діючих дока здатні приймати судна водотоннажністю до 1 млн. тон. [37].

Порт Рашид і порт Жабел Алі в Дубаї і Фуджайрахі знаходяться серед 40 кращих контейнерних портів в світі, ці порти пропускають через себе близько трьох мільйонів контейнерних одиниць в рік. Промисловість в еміраті Шарджа представлена підприємствами легкої промисловості. Тут випускається меблі, посуд, пластикові вироби, цемент.

У Расель-Хаймі діють заводи з виробництва ліків, вибухових речовин, але основний наголос тут зроблений на розвиток будівельної індустрії (діють фабрики з виробництва цементу, будівельного каменю, асфальту). Фуджайра поставляє на внутрішній ринок мрамур, вапняк, цемент, азбест, будівельні блоки. Незважаючи на посушливий клімат, Емірати досягли непоганих успіхів в сільському господарстві. Проте, його продукція становить незначний відсоток ВВП країни. З самого виникнення єдиної держави уряд заохочує розвиток цієї галузі.

Основними галузями є землеробство, кочове скотарство і рибальство. Загальна площа оброблюваних земель становить близько 50 тис. га. Головними районами розвитку землеробства є східна частина Рас-ель-Хайм і Абу-Дабі, північний схід Шарджі і частина узбережжя Оманської затоки. Тут вирощуються овочі, фрукти, баштанні, тютюн, фініки. Але головна культура – фінікова пальма, яка культивується в основному в оазисах і на узбережжі. Для зернових культур тут не вистачає прісної води. Цікаво, що уряд надає землю для фермерів і забезпечує їх насінням для посадки абсолютно безкоштовно, а також машини та консультацію щодо знищення шкідників врожаю. Також, уряд фінансує дослідження щодо пристосованості до місцевого

клімату різних зернових культур. За рік в ОАЕ виробляється близько півмільйона тонн зерна, 45000 т фруктів і 2900000 т фініків [31, с. 205].

Іншими напрямками АПК є вирощування свійської птиці, розведення рогатої худоби виробництво молока і виготовлення з нього продуктів. Рибальство і переробка риби розвинені вздовж усього узбережжя. Останнім часом, через уповільнення чисельності популяції гігантського кам'яного окуня, вид якого під загрозою зникнення, ведеться жорстке регулювання відлову. Також має місце видобуток перлів.

На початку ХХ століття і аж до проголошення незалежності ОАЕ в 1971 році морські порти не грали будь-якої помітної ролі ні в історії, ні в економіці цієї країни.

Розвиток портової індустрії в Арабських Еміратах по-новому розпочався вже після набуття ними незалежності. Вигідне географічне положення, зростання імпортно-експортних операцій з промисловими і споживчими товарами, значні обсяги вивезеної з ОАЕ нафти і продуктів її синтезу зажадали від країни великої модернізації портового господарства створення сучасного морського флоту. Уже після утворення ОАЕ як держави, що складається з 7 еміратів, на перше місце за важливістю серед морських портів вийшов емірат Дубай.

Розглядаючи систему функціонування портів і морських комунікацій в Об'єднаних Арабських Еміратах, необхідно висвітлити діяльність двох основних керуючих компаній – Abu Dhabi Ports Company і DP World. Оцінюючи значення портів і морських комунікацій в економіці Об'єднаних Арабських Еміратів, можна виділити кілька напрямків. По-перше, порти – це основний засіб експорту нафти і газу основними торговельними партнерами в цій галузі, таким як США, Японії та країнах Західної Європи [37].

ОАЕ знаходяться на півдорозі між виробничими економічними шляхами Далекого Сходу і Європи, що сприяє перетворенню країни в міжнародний економічний центр. У країні добре розвинена транзитна транспортна інфраструктура, зокрема, є шість міжнародних аеропортів: в Абу-Дабі, Дубаї, Шарджі, Расаль-Хайме, Фуджейрі і Аджмане. Найбільші з них, Абу-Дабі і Дубаї, пропускають через себе приблизно шість мільйонів пасажирів на рік, зростає також і кількості фрахту.

На додаток до аеропортів і морських портів в ОАЕ є розвинені телекомунікації. Великі інвестиції вкладаються в будівництво сучасних будівель і заводів з опріснення води, щоб задовольнити зростаючий попит на прісну воду не тільки у населення, але і для потреб майже 100 млн. дерев, які були посаджені за останні 25 років [37].

Найбільший партнер по торгівлі – Японія, яка має найбільшу частку нафтового і газового експорту ОАЕ, і також є великим імпортерним постачальником, головним чином, транспортних засобів, електроніки і різних виробів для споживачів.

За рахунок великих доходів від експорту нафти була значно поліпшена транспортна мережа. В ОАЕ немає залізниць, внутрішні перевезення в основному здійснюються автомобільним транспортом. Всі емірати пов'язані між собою чотирьох смуговий магістралями. Основна магістраль проходить від Еш-Шам через всі головні прибережні міста до Катару і Саудівської Аравії.

Загальна протяжність автомобільних доріг в ОАЕ становить 2000 км, в т.ч. 1800 км прокладено після 1993 р. У ОАЕ громадський транспорт практично відсутній. Туристи можуть взяти в оренду автомобіль, або проїхатися на таксі. Користуватися можна державними машинами пісочного кольору. У них завжди чисто, працює лічильник і потужний кондиціонер, водій в уніформі, говорить англійською. Ідеально прямі вулиці міста утворюють план – сітку з шістьма основними магістралями.

Найбільш ефектні будівлі групуються уздовж берегової лінії або знаходяться на паралельних вулицях:

- шейха Халіфа (SheikhKhalifa),
- шейха Хамдана (SheikhHamdan) і
- шейха Заїда (SheikhZayed) [42].

Велика частина закордонних перевезень здійснюється морем. Власний морський транспорт розвинений слабо. Торговий флот включає 56 судів (2002 р.). Значна маса вантажів перевозиться на іноземних судах. Найважливіші порти ОАЕ – Джабель-Апі (з 1988 рр) і Порт-Рашид (в Дубаї), Заїд (в Абу-Дабі), Ель-Фуджайра. В еміраті Дубай знаходиться найбільший в світі сухий док, розрахований на ремонт танкерів водотоннажністю до 1 млн. тонн. Є 6 міжнародних аеропортів – в Абу-Дабі, Дубаї, Шарджі, Рас-ельХайме, Аль-Айні, Ель-Фуджайра.

Національна авіакомпанія ОАЕ "Emirates", є однією з найбільш затребуваних і рентабельних компаній світу, здійснюючи польоти в 55 міст на Близькому Сході, в Європі, Африці, Західній Азії, на Далекому Сході і в Австралії. Запорука видатного успіху "Емірейтс" полягає в повній прихильності цієї компанії прогресивним рішенням в роботі і наданні найвищого сервісу в області авіаційної і туристичної індустрії. Щорічно підвищується рівень сервісу і піднімається бізнес-планка компанії.

Однак, незважаючи на створення в усіх еміратах ОАЕ передової комерційної, туристичної та комунальної інфраструктури, орієнтованої на залучення бізнесу і населення космополітичного характеру в стратегії ОАЕ величезну увагу приділено розвитку також і нафтової виробничо-експортної інфраструктури (крім масштабної інфраструктури видобутку і переробки нафти, яка була створена в ОАЕ перш інших, під час націоналізації нафтогазової індустрії і забезпечила основу для розвитку економіки ОАЕ, але тут не є предметом розгляду) [13, с. 55].

Ядром стратегії перетворення ОАЕ в виробничо-технологічний, а також інноваційний сегмент світової економіки стало створення вільних економічних зон (ВЕЗ) різної спрямованості. В ОАЕ розвивається більше 45 СЕЗ. Зокрема, уряд Абу Дабі був впевнений в необхідності стратегії розвитку обробної промисловості як важливої основи збалансованого зростання економіки і підвищення внеску у ВВП нафтових секторів. Тому створювалася масштабна промислова інфраструктура, здатна забезпечити стимули для залучення іноземних інвесторів в промисловість ОАЕ.

Висновки до Розділу 2

Об'єднані Арабські Емірати є на сьогодні однією з найвідоміших точок на карті міжнародної туристичної індустрії. Пов'язано це, в першу чергу, з активізацією економічної діяльності.

Туристичний бізнес стимулює та розвиває економіку, сприяє появі нових можливостей, які підвищують світовий авторитет Еміратів. Основу туристичної

пропозиції (продукту) Арабського регіону на міжнародному ринку забезпечують приморський, культурно-пізнавальний, релігійний і діловий туризм.

В якості перспективних напрямів в регіоні розглядаються спортивний подієвий, медичний, освітній і круїзний види туризму, а також сафарі-тури по пустелях.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ОАЕ

3.1. Слабкі сторони розвитку туризму та методи їх вирішення

За підсумками 2019 року Об'єднані Арабські Емірати отримали вищий рейтинг щодо туризму в регіоні, за ними іде Катар. Ліван, Алжир і Ємен зайняли найнижчі місця в списку [42].

Багато дослідників відзначають високу залежність розвитку туризму в арабських країнах від геополітичної ситуації. У джерелах [42] вказується на наявність високого відкладеного попиту на туризм в регіоні, який буде вивільнятися у міру стабілізації геополітичної обстановки і зміцнення довіри туристів. Разом з тим, існує парадокс швидкого розширення туристичних потоків на арабський Близький Схід після ряду подій, зокрема, серії нападів на туристів в регіоні, які за загальноприйнятою думкою, повинні були негативно вплинути на туризм, що кидає виклик загальноприйнятим поглядам на вразливість туризму перед геополітичною нестабільністю.

Дослідження туристського потоку методами фрактального аналізу виявило наявність довгострокової пам'яті і трендовий характер динаміки міжнародних прибуттів на Близькому Сході. Значення показника Херста, що відображає персистентність міжнародного туристичного потоку в регіоні, тобто емпіричну ймовірність того, що зростання туристичного потоку в минулому призводить до його зростанню в подальшому, і навпаки, зниження потоку в минулому призводить до його подальшого зниження, за 1978-2017 рр. було 0,992 [42].

Слід зауважити, що значення показника для світового і європейського туристичних потоків дещо менше: $H = 0,9535$, $H = 0,956$ відповідно [42]. Туристична індустрія арабського світу не може залишатися осторонь від світових тенденцій, до числа яких відносяться [14]:

- демографічні і соціальні зміни;
- зміна світових економічних держав;
- прискорення урбанізації;

- зміна клімату і брак ресурсів;
- технологічні прориви.

З економічної точки зору арабський світ не є однорідним простором, що наочно проявляється в рівні доходів населення (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Показники сукупного доходу і середнього доходу від туристських прибуттів у 2020, дол. США

Країна	ВВП на душу населення	Середній дохід від прибуття
Йемен	944	533,5
ОАЕ	43005	527,5
Катар	68794	500,5
Оман	16415	492,5
Бахрейн	24051	404,5

Джерело: [49]

При цьому середня величина доходу від туристського прибуття набагато більш однорідна. Якщо відношення середнього квадратичного відхилення середньодушового доходу за вказаними в табл. 3.1 країнам складає 105% від середнього значення показника, то для середнього доходу від туристського прибуття це відношення лише трохи більше 9%.

З огляду на зазначене в прагненні більшості арабських країн до розвитку туризму і перерозподілу сформованих туристичних потоків в світі на користь країн регіону в найближчій і середньостроковій перспективі, в першу чергу, необхідно зосередити увагу на загальних підходах до пошуку відповідей на глобальні виклики. Історично індустрія туризму створювалася для обслуговування ділових людей та туристів середнього віку з країн з розвинутою економікою.

Демографічні зміни, що відбуваються у світі: старіння населення, яке найбільш виражене в країнах з розвинутою економікою, і зміна смаків і потреб, що виявляється у осіб, що належать до нових поколінь, несуть з собою як проблеми, так і можливості.

Відомо, що вимоги розміщення істотно різняться від цілей поїздки, звичок і віку туристів. Оскільки в сфері розміщення формується значна частка задоволеності туристів, на соціально-демографічні зміни, в першу чергу, повинна реагувати готельна індустрія. Більшість великих готелів в країнах арабського світу належить іноземним компаніям. У регіоні реалізуються великі проєкти в сфері готельного будівництва, з облаштування туристичних центрів, що надають широкий комплекс сучасних туристичних послуг [49].

Обсяг пропозиції постійно зростає, конкуренція на ринку посилюється, що веде до зниження цін. Все більш яскраво проявляється зрушення переваг на користь недорогих готелів середньоринкового сегмента. Зростаюче число готелів середньоринкового сегмента і бюджетних готелів стає ще одним фактором зниження цін [10].

Адаптація готелів регіону до соціально-демографічних змін може забезпечуватися:

1) інноваціями в брендингу готелів – створення брендів, що втілюють індивідуальність різних туристичних сегментів за рахунок відповідного дизайну і технологій;

2) проактивною реакцією в конкурентній боротьбі з онлайн-майданчиками – посередниками в короткострокову оренду приватного житла, наприклад, Airbnb.

В даний час онлайн-майданчики головним чином задовольняють попит приватних мандрівників, тоді як ділові мандрівники поки залишаються переважно клієнтами готелів, проте ситуація швидко змінюється. Для збереження відвідувачів ділового сегмента і повернення частини втрачених клієнтів готелі повинні посилювати орієнтацію на споживача і створювати унікальний гостьовий досвід за рахунок індивідуалізації послуг та сильної ідентичності;

3) зміщенням інформаційного аспекту маркетингової стратегії в бік присутності в соціальних мережах, поєднання інтернет-реклами з пропагандою. Останнє вимагає забезпечення зацікавленості осіб, які мають вплив в інтернет-просторі;

4) розширенням використання цифрових технологій – від автоматизованих бронювань і електронних маршрутів до мобільних перевірок і розважальних

платформ з використанням власних пристроїв, – дозволяють туристам краще контролювати свої дії і брати активнішу участь у процесі планування подорожей.

Урбанізація сприяє створенню сприятливого середовища для туризму, так як покращує транспортне сполучення та інформаційні можливості, відкриваючи перспективу для створення «розумних дестинацій» [37].

Однак неконтрольована швидка урбанізація створює серйозні проблеми для національних і місцевих органів влади, пов'язані з обмеженими можливостями інфраструктури, недостатністю поточного фінансування та інвестицій у надання послуг, неналежне планування та нестача ресурсів.

У зв'язку з цим підвищується актуальність оптимізації державно-адміністративних заходів регулювання туристського потоку, в тому числі, оподаткування туристичної індустрії – туристів і / або організацій туристичного бізнесу, і використання принципів геокомаркетинга при плануванні пропускної здатності дестинацій, вибільних туристських об'єктів і управлінням туристським потоком [2].

Зворотний бік міського туризму – це негативний вплив на навколишнє середовище, включаючи забруднення повітря, шумове забруднення і надмірне використання ресурсів.

Таблиця 3.2

Терміни вичерпання річного обсягу відтворюваних ресурсів в арабських країнах

Країна	Дата вичерпання ресурсів
Катар	11.02.2020
Саудівська Аравія	05.04.2020
ОАЕ	07.03.2020
Алжир	04.09.2020
Бахрейн	10.03.2020

Джерело: [49]

Дані таблиці 3.2, де наводяться дані про терміни, до яких окремі країни арабського світу в 2020 році використали обсяг природних ресурсів, відтворений на їх території за рік, підтверджують гостроту проблеми ресурсозбереження. Країни

Близького Сходу мають одні з найвищих рівнів у світі за споживанням енергії і води на душу населення.

З огляду на те, що ці країни вже стикаються з дефіцитом природної прісної води, а нарощування потужності опріснювальних установок значно збільшує загальне енергоспоживання, туристський потік повинен бути узгоджений з наявними техніко-технологічними можливостями. В [42] описані деякі можливості забезпечення енергозбереження і підвищення енергоефективності туристичної галузі, які слід враховувати при розробці політики щодо туризму, що заохочує раціональне використання ресурсів, що включають в себе обов'язковий енергоаудит.

Всі учасники виробничо-збутового ланцюжка туризму – державні органи, метеорологічні служби, туроператори, готельні оператори і туристи – повинні дбати про пом'якшення наслідків зміни клімату. Цифрові технології проникають в індустрію туризму по всьому ланцюжку створення вартості.

Процес від прийняття рішення про поїздку до отримання зворотного зв'язку після завершення поїздки може бути повністю виконаний на цифровій платформі. Проникнення смартфонів на ринки країн Перської затоки є одним з найвищих в світі, досягаючи 78% у ОАЕ, що дає можливість цим країнам задавати орієнтир для інших в частині використання цифрових технологій в туризмі.

3.2. Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму

Міжнародний в'їзний туризм розглядається більшістю урядів країн Арабського регіону як один з найбільш перспективних напрямків економічного розвитку. Багатогалузева сфера туристичних послуг робить істотний внесок в наповнення ВВП арабських країн, в вирішення актуальної проблеми забезпечення зайнятості населення, сприяє більш стійкому розвитку економіки. У 2019 р. питома вага сектора туризму арабських країн в їх сукупному ВВП склав 3,9%, а частка працівників індустрії туризму в загальній чисельності зайнятих в економіці регіону дорівнювала 4% [46].

Міжнародні туристи – це кількість людей, які виїжджають за кордон у будь-яку іншу країну, яка не є їх постійним місцем проживання, для цілей, які не оплачуються у відвідуваній країні. Дані щодо туристів ОАЕ – це число вильотів, але не кількість подорожуючих людей в ОАЕ. Таким чином, людина, яка робить кілька поїздок з країни протягом даного періоду, враховується кожен раз при від'їзді.

Таблиця 3.3

Дані по виїзним туристам ОАЕ 2018-2019 рр.

Дата	Значення	Зміна, %
2019	18 902 600	-0,01%
2018	18 904 000	

Джерело: [46]

У 2019 році на дубайському напрямку відзначене досить істотне – на 21,1% – зростання в'їзного потоку українських туристів: за нинішній року країну відвідали близько 365 тис. осіб. При цьому продовжує змінюватися структура попиту – з різким зменшенням числа шоп-турів в ОАЕ падає затребуваність міських готелів рівня 2* – 3*, і відповідно зростає популярність дорогого пляжного відпочинку [44].

Однак кількість кімнат в готелях високого класу, особливо з видом на море, різко обмежено, оскільки в Дубаї зараз триває грандіозне будівництво в прибережній зоні. У цій ситуації вітчизняним турфірмам залишається або переорієнтуватися на інші, менш «розкручені» емірати, або проплачувати наперед великі обсяги номерів, що під силу лише великим операторам. При цьому потрібно враховувати, що дорогі пляжні готелі Дубая не працюють з українськими туроператорами безпосередньо, без посередництва місцевих компаній, що висувають свої умови, – розраховувати на прямі зв'язки з хотельєрами тут можна лише при роботі з невеликими міськими готелями.

Прогнозуючи наступний сезон, провідні туроператори розходяться в думці щодо попиту на цьому напрямку. Більшість з них, ґрунтуючись на торішньому досвіді, припускали зростання попиту на 25-30%. Однак уже в кінці листопада багато

з них зізнавалися, що реально можна говорити лише про збереження торішніх цифр або про їх незначне зростання. Річ у тім, що 2019 рік дав найвище зростання показників, в тому числі і за рахунок «відкладеного попиту» [42].

Туроператори одностайні в тому, що популярність відпочинку в ОАЕ на українському ринку буде рости. Збільшення туристичного потоку очікується і в нинішньому сезоні 2021 року. Переваги цього напрямку – порівняно недорогий комфортний авіапереліт, висока якість наземного обслуговування, хороші можливості для шопінгу.

Разом з тим можливості самих еміратів з прийому туристів далеко не безмежні – вже сьогодні в Дубаї відчувається нестача місць в готелях на узбережжі. З цією проблемою стикаються не тільки українські, але й західні туроператори.

Зберегти і збільшити турпотік в ОАЕ українських туристів можливо, якщо:

- по-перше, розширити спектр пропонованих готелів. На жаль, більшість операторів роблять ставку на одні і ті ж готелі, вже популярні на ринку, і не розглядають альтернативи;
- по-друге, розширити пропозиції по Шарджі, яка подорожчає не настільки сильно. Основна проблема цього Емірату – інфраструктура. У порівнянні з Дубаєм, який щорічно вводить нові готелі, рівень номерного фонду Шарджі кілька років не змінюється;
- по-третє, більш повно представити на ринку суміжні емірати, особливо Абу-Дабі, де вельми непогані готелі й ціни значно нижчі.
- по-четверте, мати гарантовані номери-комінтменти в найпопулярніших готелях різної цінової категорії, включаючи пляжні готелі Дубая, де, незважаючи на мінуси – ціни і будівництво, дуже важко отримати номери.

Міжнародні надходження від туризму – це витрати міжнародних відвідувачів, які в'їжджають, в тому числі платежі національним перевізникам за міжнародний транспорт. Ці надходження включають будь-які інші попередні оплати товарів або послуг, отримані в країні призначення. Вони також можуть включати в себе надходження від відвідувачів одного дня, за винятком випадків, коли їх необхідно виділити в окрему категорію.

Міжнародні надходження від туризму в ОАЕ 2011-2019 рр.

Дата	Значення	Зміна, %
2019	38 413 300 781	79,74%
2018	21 372 000 000	1,53%
2017	21 049 000 000	7,97%
2016	19 496 000 000	11,53%
2015	17 481 000 000	14,85%
2014	15 221 000 000	22,86%
2013	12 389 000 000	13,41%
2012	10 924 000 000	18,69%
2011	9 204 000 000	7,31%

Джерело: [47]

Аналітики туристичного департаменту Дубая відзначили, що за підсумками 2019 року емірат поставив черговий рекорд за кількістю залучених іноземних туристів. Внаслідок сезонного фактора темпи зростання збереглися аж до кінця року, і загальний річний чисельність туристів склала близько 15,45 мільйонів осіб, а за підсумками 2018 року, аналогічний показник досяг позначки 14,9 мільйонів. Варто відзначити, що найбільш швидкими темпами зростає кількість гостей з Китаю і Індії.

Китайці, в свою чергу, продемонстрували найзначніший ріст відвідуваності – кількість цих туристів збільшилася на 49%, досягнувши 573 000 осіб. Індійці продовжують залишатися найчастішими іноземними відвідувачами Дубая, в звітному періоді їх чисельність збільшилася на 20%, склавши 1 478 мільйонів осіб. Цей стрибок туристичного інтересу пояснюється тим, що була переглянута візова політики: нещодавно китайці отримують візу в ОАЕ безпосередньо після прибуття в аеропорт країни. Експерти додають, що однією з найбільш помітних тенденцій туристичної

індустрії Дубая стає реакція на зміну портрету середньостатистичного гостя Дубая [48].

В емірат все частіше приїжджають мандрівники і представники середнього класу, які мають у своєму розпорядженні обмежену кількість грошових коштів. У зв'язку з цим зростає значимість створення в еміраті відповідної інфраструктури: найважливішими факторами, мотивуючими нові і повторні відвідування ОАЕ, можна вважати:

- удосконалення транспортних мереж, що забезпечують пересування як усередині еміратів;
- розширення спектру культурно-розважальних об'єктів туристичного значення;
- регулярне проведення в ОАЕ професійних і культурних заходів світового та регіонального значення;
- будівництво комплексів апартаментів готельного типу середньої цінової категорії і готелів.

Ці зусилля спрямовані на створення в еміраті комфортної обстановки для відпочинку всіх гостей і адаптацію емірату до запитів найрізноманітніших категорій мандрівників, крім усього іншого, дозволяють переглянути привабливість готельної нерухомості як інвестицій. Індустрія гостинності, яка відіграє важливу роль у формуванні в еміраті незалежної і стійкої економіки, безсумнівно, відкриває вкрай позитивні перспективи перед тими, хто бажає купити номер в готелі у власність для подальшого отримання доходу.

3.3. Посилення конкурентоспроможності

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що більшість країн в питаннях визначення туристської території і управління нею спирається на наступні принципи:

1. Значимість туристської територіальної території визначають розміри, типологія продукту, інтеграційні процеси (наявність або можливість розвитку кількох видів туризму – пляжного, гірськолижного, ділового, спортивного, релігійного і т. д.).

2. Наявність державних і приватних суб'єктів: асоціацій і туристських фірм, засобів розміщення (не менше 1500 – 2000 місць).
3. Існуючі туристські ресурси та рекреаційні можливості території, обсяг туристичних потоків, обсяг пропозиції по послугах розміщення.
4. Самостійне визначення учасниками форм діяльності.

Основні цілі маркетингу туристичної території:

- посилення конкурентоспроможності підприємств-виробників туристського територіального продукту (готельних і туристських підприємств);
- залучення в регіон нових споживачів;
- посилення ступеня ідентифікації місцевого населення зі своєю територією, формування «сервісної ментальності» [32, с. 64].

Для багатьох країн регіону доходи від міжнародного туризму є важливим джерелом іноземної валюти, життєво необхідним для скорочення негативних сальдо зовнішньоторговельних оборотів. У нафтовидобувних країнах Перської затоки індустрія туризму виступає в якості одного з найважливіших засобів диверсифікації економіки.

Очевидними конкурентними перевагами країн Арабського регіону на міжнародному ринку туризму є, перш за все, наступні фактори:

- центральне положення на стику трьох частин світу: Азії, Африки і Європи;
- географічна близькість до Європейського туристичного регіону, що генерує значну частку туристів для багатьох арабських країн;
- вихід усіх без винятку країн до теплих морів: розташованих в субтропіках Середземного моря, в тропічних широтах – Червоного моря, Перської затоки, а також тропічним узбережжям Атлантики і Індійського океану;
- теплий і сухий клімат, який зумовлює тривалий купальний сезон, становить від 5-ти до 12-ти місяців в році;
- багата історико-культурна спадщина фінікійців, шумерів, ассірійців, Стародавнього Єгипту, Вавилону, Арабського Халіфату та інших цивілізацій;

- порівняно невисока вартість відпочинку на курортах і подорожі по країнах регіону;

Бачення Дубаєм туристичного сектора на 2020 рік було стратегічним планом з головною метою залучення 20 мільйонів відвідувачів на рік до 2020 року, що є в два рази більшою кількістю туристів в порівнянні з 2012 роком. Бачення було схвалено в травні 2013 року Його Високістю шейхом Мохаммедом бін Рашидом аль-Мактумом, правителем Дубая і віце-президентом і прем'єр-міністром ОАЕ. Проте внаслідок карантинних обмежень, спричинених вірусом COVID-19, івент перенесено на жовтень 2021 року.

Ця стратегія зазначає, що саме має з'явитися в місті, щоб ефективно управляти і обслуговувати таке зростання кількості відвідувачів за допомогою безлічі ініціатив, що охоплюють регуляторну політику, розвиток інфраструктури, поліпшення продуктової пропозиції і призначення маркетингових інвестицій. Загальна мета цих ініціатив і стратегії полягає в позиціонуванні ОАЕ як кращого варіанту для відпочинку за кордоном і ділових подорожей.

Для досягнення цих цілей країна буде використовувати колективні можливості ключових зацікавлених сторін, як в державному, так і в приватному секторах в ОАЕ і за кордоном, і буде зосереджена на трьох основних цілях:

- підтримання частки ринку на існуючих ринках, що є джерелами туристичного потоку;
- збільшення частки ринку на ринках з високим потенціалом;
- збільшення кількості повторних відвідувань

Таким чином, туризм є фундаментом економічного зростання і диверсифікації ОАЕ, а саме Дубая як центру туризму. Туристичне бачення на 2021 рік буде сприяти подальшому використанню сектора шляхом розширення пропозицій ОАЕ за допомогою заходів, пам'яток, інфраструктури, послуг і пакетів. Частиною цієї стратегії є адаптація маркетингового підходу, щоб розповісти про ОАЕ та Дубаї ширшій аудиторії і таким чином підвищити обізнаність і поліпшити систему бронювання авіарейсів і готелів [42].

Фактори впливу зовнішнього середовища на розвиток туризму в ОАЕ представлені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Фактори впливу зовнішнього середовища на розвиток туризму в ОАЕ

Політичні фактори	Економічні чинники
1. Підтримка програм розвитку туризму на державному рівні (+)	1. Зростаючий з року в рік потік туристів (в тому числі наявність внутрішнього попиту) (+)
2. Політична нестабільність на Близькому Сході і Північній Африці, привела до зростання туристичного потоку в країнах, що вважаються безпечними для туристів та інвесторів, таких, як ОАЕ (+)	2. Державні вкладення в інфраструктуру і прозоре регулювання стимулюють зростання зарубіжних інвестицій і приплив іноземного капіталу в ОАЕ (+)
3. Розвиток військових конфліктів, тероризму на Близькому Сході можуть знижувати турпотік в Африканський регіон (-)	3. Наявність розвинених міжнародних і внутрішньодержавних зв'язків (+)
4. Податкова політика держави сприяє розвитку бізнесу і залучення інвесторів (+)	4. Високі доходи на душу населення (+)
5. Стабільне поліпшення соціально-економічного становища регіону (+)	
6. Активне будівництво в приватному житловому секторі (+)	
7. Сучасна інфраструктура у всіх економічних галузях (+)	
Соціальні чинники	Технологічні чинники
1. Розвиток практично всіх ринкових сегментів і відсутність безробіття (+)	1. Хороша транспортна доступність (+)
2. Екзотична природа (+)	2. ОАЕ відчувають гострий дефіцит в землях, придатних для ведення сільського господарства, і водних ресурсах для їх зрошення (-)
3. Ця багатюща історична спадщина (+)	3. Наявність висококласних готелів та іншої сучасної інфраструктури (+)
4. Велика кількість культурно-історичних пам'яток (+)	4. Зростання приватного сектора, задіяного в туризмі (+)
5. Наявність рекреаційних ресурсів (море, пляж, узбережжя, річки і гори, водоспади, парки) (+)	

Таким чином, ОАЕ із туристичним центром Дубай – один з перспективних регіонів світу за своїм туристично-рекреаційним потенціалом.

На розвиток туризму в Дубаї позитивний вплив надають практично всі групи факторів:

- економічні,
- політичні,
- соціальні,
- технологічні.

Однак, є ряд чинників, які позначаються негативно. Серед них – розвиток військових конфліктів, тероризму на Близькому Сході; дефіцит прісної води. Ці фактори практично не залежать від Уряду Дубая, і складно контролюються.

SWOT-аналіз розвитку ОАЕ представлений в Додатку В.

Таким чином, слабкими сторонами розвитку туризму в ОАЕ є:

- сезонність турпродукту;
- віддаленість від Європи;
- нестача прісної води;
- екологічні проблеми Перської затоки.

У той же час, сильними сторонами турпродукту ОАЕ є:

- високий рівень доходів населення;
- задовільний і стабільний стан національної економіки; розвиток транспортної інфраструктури – один із пріоритетів ОАЕ. Політика уряду спрямована на зміцнення статусу Арабських Еміратів як глобального торгового центру;
- сприятливий податковий клімат і відсутність податкових платежів;
- уніфікація митного контролю;
- високий рівень медичного обслуговування;
- спрощений режим отримання візи для в'їзду в країну;
- розвинений банківський сектор;
- розвинена туристична, фінансова, розважальна та бізнес-інфраструктура.

Можливостями подальшого розвитку туризму в ОАЕ можна назвати:

- швидке зростання економіки регіонів;
- зростання інтересу до регіонів з боку іноземних туристів;

- зацікавленість держапарату в підтримці швидкого темпу росту галузі туризму;
- використання географічного положення для залучення іноземних інвесторів;
- зацікавленість сусідніх держав в реалізації спільних проектів в галузі туризму;
- зростання грошових доходів населення і збільшення платоспроможного попиту.

У табл. 3.6 проведена оцінка ключових чинників конкурентоспроможності території ОАЕ.

Таблиця 3.6

Оцінка ключових факторів конкурентоспроможності території ОАЕ

Найменування фактору	Характеристика фактору	Оцінка фактору
Фактор атрактивності	Сприятливий клімат (сезонність з ідеальним кліматом з жовтня по травень)	Висока
Багаті природно-рекреаційні ресурси узбережжя Перської затоки	Висока	
Економічні чинники	Конкурентоспроможне співвідношення ціни і якості на туристично-рекреаційні послуги	Висока
Незначна різниця в годинних поясах з більшістю країн Західної та Східної Європи	Висока	
Приватні піщані і пилові бурі	Низька	
Високий рівень доходів населення	Висока	
Високий рівень платоспроможного попиту на турпродукт	Висока	
Фактори безпеки	Мінімальний рівень злочинності	Висока
Рівень загрози терактів в ОАЕ оцінюється як невисокий. Всі сфери життя в країні контролюються владою і спецслужбами.	Висока	
Техніка безпеки туристських об'єктів	Висока	
Екологічні фактори	Дефіцит прісної води	Низька
Проблеми з очисткою стічних води		
Технологічні чинники	Готелі та компанії, зайняті в туристської галузі ОАЕ, стали переможцями в 30 з 150 номінацій, відомих, як «Туристський Оскар»	Висока
Розвиток транспортної інфраструктури	Висока	

Політичні фактори	Продумана національна політика, спрямована на формування максимально вигідних умов для залучення інвестицій	Висока
Підтримка туристичної індустрії з боку уряду	висока	
Спрощений режим отримання візи для в'їзду в країну	висока	
Зрозуміла законодавча база, яка захищає інтереси інвесторів. Приваблива законодавча база і інфраструктура для розвитку бізнесу	висока	

Джерело: розробка автора

Таким чином, як видно з табл. 3.6, конкурентоспроможність ОАЕ як туристської дестинації, залежить як від позитивних, так і негативних факторів, причому, позитивні - переважають.

Одним з найважливіших чинників подальшого успішного розвитку ОАЕ, а саме Дубая, як емірата-лідера з туристичних дестинацій, є ліберальна політика держави по відношенню до приїжджаючих іноземців, завдяки чому Дубай є домом більш, ніж для 150 національностей. Місцеве населення становить на сьогоднішній день трохи більше 10%, решта – іноземці. При цьому, ОАЕ створили такі умови життя і роботи, що ніхто не відчуває себе іноземцем в цій країні.

Дубай вважається містом з високим рівнем особистої безпеки, випереджаючи за цим показником США, Францію, Великобританію і Німеччину. Він котирується в світі як великий діловий центр, де норми життя відповідають все сучасним стандартам. Те, що багато заможних громадян з усього світу активно купують нерухомість саме в Дубаї, говорить за високий рівень суспільної безпеки ОАЕ.

В ОАЕ також висока дорожня безпека. Багато в чому завдяки тому, що в містах використовуються найбільш інноваційні засоби регулювання і контролю дорожнього руху, а також високим штрафам за порушення правил. Стиль водіння по місту

відрізняє деяка агресивність, і це потрібно враховувати тим, хто збирається самостійно пересуватися на машині по Дубаю Портал Турістер [42].

Туризм визнаний стратегічним напрямком соціально-економічного розвитку Дубая.

Основними негативними факторами розвитку туризму в ОАЕ як туристської дестинації є екологічні чинники – дефіциту прісної води, а також фактор атрактивності, що виражається в частих піщаних і курних бурях.

Отже, для покращення конкурентних позицій на світовому ринку туризму країнам Арабського регіону необхідно, перш за все, значно зміцнити його імідж і повернути довіру іноземних туристів. Посиленню конкурентних позицій арабських країн на світовому ринку туризму покликані сприяти наступні заходи:

- досягнення політичної стабільності;
- забезпечення відповідного рівня безпеки для іноземних гостей;
- значна лібералізація візової політики;
- послаблення або зняття ряду обмежень для подорожуючих по арабським країнам іноземних туристів;
- диверсифікація туристичного продукту;
- використання в індустрії туризму сучасних технологій;
- підвищення ефективності менеджменту і кваліфікації обслуговуючого туристів персоналу;
- прискорений розвиток готельного сектора;
- розробка і реалізація довгострокових стратегій щодо просування країн регіону на ключових цільових ринках.

3.4. Співпраця в сфері туризму між Україною та ОАЕ

Об'єднані Арабські Емірати є на сьогодні однією з найвідоміших точок на карті міжнародної туристичної індустрії. Пов'язано це, в першу чергу, з активізацією економічної діяльності. Туристичний бізнес стимулює та розвиває економіку, сприяє появі нових можливостей, які підвищують світовий авторитет ОАЕ [3, с. 12]. На рис. 3.1 зазначено переваги України та ОАЕ в туристичній галузі. На сьогодні туристична діяльність України в незадовільному стані, тому треба швидкими темпами розвивати індустрію туризму, адже Україна має великий потенціал. Важливим кроком для розвитку туризму в Україні є співробітництво з високо розвинутими країнами, однією з таких країн є ОАЕ.

Рис. 3.1 Аналіз переваг України та ОАЕ в туристичній галузі

Джерело: розроблено автором

Співробітництво України з країнами Перської затоки, а в особливості з ОАЕ в галузі туризму є досить перспективним напрямом економічного співробітництва, адже окрім економічних прибутків дозволить залучити кошти з вказаного регіону для

розгалуження туристичної інфраструктури України та надасть можливість для реалізації низки соціальних проєктів. Країнами-партнерами підписано багато договорів, угод та меморандумів щодо розвитку туризму (Рис. 3.2).

Рис. 3.2. Співробітництво ОАЕ та України в галузі туризму

Джерело: розроблено автором за даними [30]

Україна також має центри розвитку туризму, де найбільше сконцентрована туристична інфраструктура. Такими центрами є: столиця України – м. Київ, центр історії та культури м. Львів, та перлина на березі Чорного моря м. Одеса, проте рівень

обслуговування і вартість номерів у них значно відрізняються від ціноутворення на готельні послуги у відомих еміратах ОАЕ. Насамперед, мова йде про невідповідність українського рівня внутрішньої інфраструктури світовим стандартам. Згідно з даними ЮНВТО середня завантаженість у готелях ОАЕ становить 75-88%. В Україні цей показник коливається від 13% у Херсонській області до 65% у м. Києві. Такі міста України як Одеса, Київ та Львів мають багату туристичну інфраструктуру, розвинутий діловий, рекреаційний та пізнавальний туризм. Міста являються приймальниками багатьох фестивалів та подій, однак подієвий туризм, маючи перспективи для розвитку, розвинутий недостатньо, не має сформованого календаря туриста, на відміну від ОАЕ [33, с. 187].

Незважаючи на те, що виїзний туризм стримують багато факторів: політична та економічна нестабільність в світі, загострення криміногенної обстановки і терористичні акти, закони країн зарубіжжя, формальності країн і додаткові збори за візи, проте Україна має потенціал розвитку міжнародного туризму в ОАЕ.

Цьому можуть сприяти:

1. Освоєння ринку нових готелів в еміратах
2. Забезпечення свободи вибору островів;
3. Розвиток індустрії туризму в країні Близького Сходу.

В освоєнні ринків збуту велике значення мають такі фактори:

- Підвищення достовірності інформації про міжнародний туризм, тобто збір інформації, обстеження, дослідження міжнародного туризму, аналітико-діагностична діяльність на основі отриманої інформації.
- Сегментування туристського ринку, тобто надання послуг по смакам, інтересам, звичкам, можливостям і т.д. Із загостренням конкуренції слід ловити найменші відтінки споживчого попиту.
- Вивчення туристського попиту. Попит змінюється разом з розвитком суспільства.

ОАЕ – один з найперспективніших партнерів України на Близькому Сході, і Україна надає великої уваги взаємовигідному співробітництву з цією країною. Особливо цікаве для України партнерство в торгівельно-економічній, сфері товарів

та послуг і, перш за все, інвестиційній сфері. Тому Україні треба працювати над цим. Підписання додаткових договорів та угод буде вигідним рішенням як для ОАЕ так і для України, тому ми пропонуємо наступні пункти співробітництва (рис. 5) між ОАЕ та Україною.

Рис. 3.3. Перспективи співробітництва ОАЕ та України в галузі туризму

Джерело: розроблено автором

Зупинимось детальніше на перспективах співробітництва:

– Підготовка та перепідготовка фахівців у галузі туризму. ОАЕ готує кваліфіковані кадри в сфері туризму. Працівники володіють кількома мовами вільно, знають правила та норми туристичного бізнесу, мають багату уяву для широкого та

швидкого розвитку туристичної індустрії, досвід, гідні умови роботи та відпочинку, спеціальну базову підготовку та практику. Тому слід розробити курси підвищення кваліфікації в ОАЕ українських спеціалістів, які треба розвивати на державному, регіональному рівнях.

Для цього слід заключати договори з університетами, туристичними підприємствами ОАЕ та України за для навчальної практики українських студентів та працівників, які зайняті в індустрії туризму.

– Розвиток популяризації українського ринку шляхом реклами, маркетингових заходів на території ОАЕ. Активізації продажу в туристичному маркетингу відводиться особливе значення. Серед методів туристичного попиту велике значення мають психологічні чинники, обізнаність населенням. Туристи часто піддаються панівному в середовищі психозу, моді, яка провокує на проведення відпустки у визначених місцях, масові виїзди у вихідні до заповнених територій, коли інші цікаві місцевості залишаються без уваги. Реклама, пропаганда та інші засоби інформації й стимулювання продажу, що можуть успішно вирішити проблему періодичного зростання попиту, популяризації нових можливостей подорожування і рекреації, а також управління заміни послуг.

– Прихід арабського капіталу на туристичний ринок України має велике значення для економіки країни. Прихід капіталу, інвестування різних галузей сприятливо впливає на розвиток як країни в цілому так і її окремих структур. Тому, будуючи або інвестуючи готелі, торгово-розважальні центри, бази відпочинку та інші об'єкти туристичної інфраструктури на території України ОАЕ будуть отримувати прибуток, а Україна розвивати свою індустрію туризму. Від цього українська обізнаність про Емірати буде зростати, а уряд ОАЕ отримає можливість розширювати свої кордони для бізнесу.

– Акції завжди приваблювали всі версти населення, від багатіїв до нижчого класу. Тому спільні акції дозволять розвивати туризм між країнами на груповому та масовому рівнях.

ВИСНОВКИ

Після проведеного дослідження зробимо такі висновки.

1. ОАЕ складається з 7 еміратів, кожен з яких активно розвивається в сфері туризму. Найбільш популярними серед туристів є Дубаї, Шарджа, Абу-Дабі і Рас-аль-Хайма. Так, у 2019 році Дубай зайняв 4 місце як найбільш відвідуване місто (емірат) в світі.

ОАЕ – молода держава, яка швидко розвивається, започаткована відносно недавно, всього 46 років. За досить короткий період ОАЕ перетворилися з безлюдній пустелі в високорозвинену країну. Все це – завдяки знаходяться тут великим запасам нафти та інвестицій доходів від її видобутку в інші сфери економіки. В першу чергу, – це інвестиції в розвиток туризму, а також в інфраструктуру, будівництво і екологію.

2. Так як туризм в Еміратах є досить популярним, і всі готелі та курортні комплекси побудовані недавно з використанням новітніх технологій, їх метою є забезпечення максимального комфорту туристів. ОАЕ є сучасною країною, з процвітаючими містами, хмарочосами і бізнес-центрами, нічим не уступаюцями країнам Європи та Америки. У той же час ОАЕ мають саме тим неповторним екзотичним східним шармом, яким володіють лише країни Азії.

Якщо говорити про цільову аудиторію, то найбільше туристів в Дубай приїхало з країн Перської затоки – 3,4 млн осіб. Відпочинок в еміратах неймовірно різноманітний і націлений на туристів з різними інтересами. Вони пропонують відпочинок класу люкс з можливістю проживання в найфешенебельніших і технологічно розвинених готелях, шопінг в найбільших торговельних центрах, пляжні курорти, екстремальні та спортивні види дозвілля (особливою популярністю користуються сафари і гірськолижні спуски в торгових центрах), парки атракціонів і екскурсійну програму. Емірати охопили практично всі сегменти і види туристичної активності, при цьому підтримуючи високу якість і преміальний сервіс.

3. Таким чином, вивчивши історію держави, її природні та культурно-історичний потенціал і розвиток туристичного бізнесу, можна зробити наступні висновки:

- країна володіє значними природними туристично-рекреаційними ресурсами, в тому числі особливо охоронюваними природними територіями;
- в ОАЕ є унікальні історичні культурні пам'ятники;
- швидкими темпами йде розвиток сучасної туристської інфраструктури;
- в країні розвиваються різні види туризму, але переважає екскурсійно-пляжний;
- курорти і пляжі ОАЕ стають все більше привабливими для туриста.

4. ОАЕ – країна, яка займає лідируючі позиції в світовій економіці. Стійкість і зростання економіки еміратів можна пояснити обраною «моделлю ABS» (скорочення від attraction, Branding, state) - привабливість, бренд, розвиток під керівництвом держави. В автомобілях антиблокувальна система гальмування ABS дозволяє водієві не втратити контроль над керуванням машиною в небезпечній ситуації, так само і потрійна модель Дубая допомагає йому не звертати з шляху розвитку навіть під час економічних криз.

5. Бренд Дубая підкріплюється високими стандартами життя, культурним розмаїттям, безпекою, толерантністю, політичною стабільністю, що залучає висококваліфікованих фахівців з усього світу. Крім цього, для іноземних інвесторів в Дубаї існують спеціальні економічні зони, умови в яких значно краще, ніж у багатьох інших країнах світу. Технологія розвитку економіки емірату під контролем держави дозволяє підлаштовувати роботу над підвищенням привабливості і поліпшенням його бренду в залежності від зміни умов і завдань економічного зростання, як на Близькому Сході, так і за межами регіону.

5. Україна порівняно в ОАЕ має пріоритетну більшу територію, чисельність населення, велику культурну та історичну основу, вихід до Азовського моря, річок та озер, володіє багатими родовищами корисних копалин та природно-рекреаційними ресурсами, знаходиться на пересіченні головних транзитних шляхів Європи.

На сьогоднішній день туристична діяльність України в незадовільному стані, тому треба швидкими темпами розвивати індустрію туризму, адже Україна має великий потенціал. Одними з таких заходів буде вигідне співробітництво ОАЕ та України.

6. Нами запропоновано наступні пункти співробітництва між ОАЕ та Україною в галузі туризму:

- підготовка та перепідготовка кадрів у галузі туризму;
- розробка соціальних турів;
- розвиток медичного туризму між країнами-партнерами;
- запозичення та обмін досвідом між ОАЕ та Україною;
- популяризація України на туристичному ринку ОАЕ;
- прихід арабського капіталу;
- розробка та проведення спільних заходів;
- співробітництво з Національними банками ОАЕ та України; спрощений візовий режим між ОАЕ та Україною;
- пряме співробітництво об'єктів туристичної індустрії країн-партнерів.

Співробітництво України з країнами Перської затоки, а в особливості з ОАЕ, у галузі туризму є досить перспективним напрямом економічного співробітництва, адже окрім економічних прибутків дозволить залучити кошти з вказаного регіону для розгалуження туристичної інфраструктури України та надасть можливість для реалізації низки соціальних проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божидарник Т. Міжнародний туризм: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 312 с. Великочий В.С., Дутчак О.І., Шикеринець В.В. Міжнародний туризм / Т.Божидарник. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2015. – 254 с.
2. Божидарник Т. В. Міжнародний туризм / Т.Божидарник. – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ ЛНТУ, 2011. – 352 с.
3. Ворошилова Г. О. Розвиток інвестиційних процесів у міжнародному туризмі / Г.Ворошилова // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. – Донецьк : ДонНУ, 2010. – С. 105-116.
4. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм: навчальний посібник / Ю.Грабовський. – Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2009. – 304 с.
5. Данильчук В. Ф. Мировой рынок услуг турбизнеса / В.Данильчук. – Донецьк: ДИТБ, 2010. – 146 с.
6. Грянило А. В., Мацур Н.І. Міжнародний туризм: проблеми та перспективи розвитку в Україні / А.Грянило, Н.Мацур // Фінансовий простір, 2013. №4 (12). – С. 144-148.
7. Зайцева В. М., Корнієнко О.М. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному / В.Зайцева, О.Корнієнко // Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 2(8). – С. 55-65.
8. Экономика и организация туризма. Международный туризм. Під ред.Е.Л. Драчева, Ю.В. Забаев, Д.К. Исмаев и др.– М.: КНОРУС, 2015. – 364 с.
9. Корж Н. В., Басюк Д. І Управління туристичними дестинаціями: підручник / Н.Корж, Д.Басюк. – Вінниця: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2017. – 322 с.
10. Катькало В. С., Шемракова В. Н. Сетевие стратегии гостиничного бизнеса / В.Катькало, В.Шемракова. – Высшая школа менеджмента СПбГУ. СПб.: Высшая школа менеджмента; 2008. – 384 с.
11. Кузик С. П. Географія туризму: навч. Посіб / С.Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.

12. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О.Любіцева. – К: «Альтерпрес», 2003. – 104 с.
13. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг: Геопросторові аспекти / О.Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2013. – 324 с.
14. Лозинський Р., Кучинська І. Спеціалізований (нішевий) туризм: розвиток концепції в українській і зарубіжній науковій літературі / Р.Лозинський, І.Кучинська // Вісник Львівського університету. Серія географічна, 2018. Випуск 52. – С. 170-182.
15. Матеріали Державного комітету статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
16. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник / М.Мальська. – К., 2008. – 661 с.
17. Міжнародний туризм: навчальний посібник для студентів спеціальності 8.14010301 «Туризмознавство». Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. укладачі В.С. Великочий, О.І. Дутчак, В.В. Шикеринець. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. – 254 с.
18. Можливості та розвиток сучасного туризму: світовий та національний досвід: монографія / за заг. ред. В.М. Зайцевої. – Запоріжжя: ЛПІС, 2015. – 275 с.
19. Міжнародний туризм: навчальний посібник для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини» /С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 328 с.
20. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник / М.Мальська, Н.Антонов, Н.Ганич. – К.: Знання, 2015. – 661 с.
21. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія і практика: Навч. Посіб / М.Мальська, В.Худо. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 424 с.
22. Мальська М. П., Худо В. В. Менеджмент туризму. Вступ до спеціальності: Навч. Посіб / М.Мальська, В.Худо. - Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 354 с.
23. Мировой атлас данных. Мировая и региональная статистика. URL: <https://knoema.ru/atlas>

24. Мальська М. П., Худо В. В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу: Навч. Посіб / М.Мальська, В.Худо. – К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 232 с.
25. Луцишин Н. П., Луцишин П. В. Економіка й організація міжнародного туризму: Навч. Посіб / Н.Луцишин, П.Луцишин. – К., 2013. - 352 с.
26. Нестеренко В. Ю. Сущность и структура туристско-рекреационного потенциала территории. 2019. №13. С. 8-15.
27. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
28. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Туристична діяльність в Україні в 2013-2019 рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm.
29. Офіційне видання Всесвітньої туристичної організації: UNWTO Tourism Highlights, 2014 Edition. URL: <http://www.world-tourism.org>.
30. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища / А.Парфіненко // Актуальні проблеми міжнародних відносин, 2015. Випуск 126 (частина 1). – С. 12-23.
31. Рахман М. С. Кон'юнктурний аналіз розвитку готельної індустрії як складової туризму України / М.Рахман // Бізнес Інформ, 2015. № 11. – С. 205-211.
32. Сенін В.С. Организация международного туризма: Учебник / В.Сенін. – М.: Финанси и статистика, 2013. – 543 с.
33. Шелеметьева. Т. В. Узагальнення підходів до оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу країни (регіону) // Вісник економічної науки України, 2018. № 1 (34). С. 187-191.
34. Экономическое влияние сектора туризма и путешествий в 2019 году и последствия кризиса 2020 года. URL: <https://www.tohology.com/hospitality/industry/economic-impact-of-travel-tourism/>.
35. Al-Salihi K. Commercial Law of United Arab Emirates. 1st Edition. Dubai: Alfalah Books Publishers And Distridutors, 2019. P. 2-55.

36. Dubai, United Arab Emirates. URL: <http://www.weatherbase.com/weather/weather-summary.php3?s=49114&cityname=Dubai,+United+Arab+Emirates>.
37. Getting around the United Arab Emirates: web-site. URL: <https://www.expat.com/en/guide/middle-east/united-arab-emirates/8809-transport-in-the-united-arab-emirates.html>
38. Global megatrends ...and their impact on the Middle East's travel and tourism industry. URL: <https://www.pwc.com/m1/en/publications/global-megatrends-impact-middle-easttravel-tourism-industry.html>
39. Hazbun, Waleed. Explaining the Arab Middle East Tourism Paradox. *The Arab World Geographer/Le Géographe du monde arabe*. 2018. 9(3), 201-214.
40. MacEoin D. The Destruction of the Middle East/ Gatestone Institute. URL: <http://www.gatestoneinstitute.org/4973/destruction-middle-east-antiquities>
41. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. Travel and Tourism at a Tipping Point/ URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf.
42. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf
43. Tourism in the MENA region. March 2019. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420896>
44. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. Travel and Tourism at a Tipping Point. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf
45. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017 Paving the way for a more sustainable and inclusive future. URL: <http://www.sela.org/media/2756841/the-travel-and-tourism-competitiveness-report-2017.pdf>
46. Tourism key for economic growth and diversification in the MENA region. URL: <https://media.unwto.org/press-release/2017-04-25/tourism-keyeconomic-growth-and-diversification-mena-region>
47. The largest Port in the Middle East. DP World: web-site. URL: <http://dpworld.ae/our-portfolio/jebel-ali-port/>

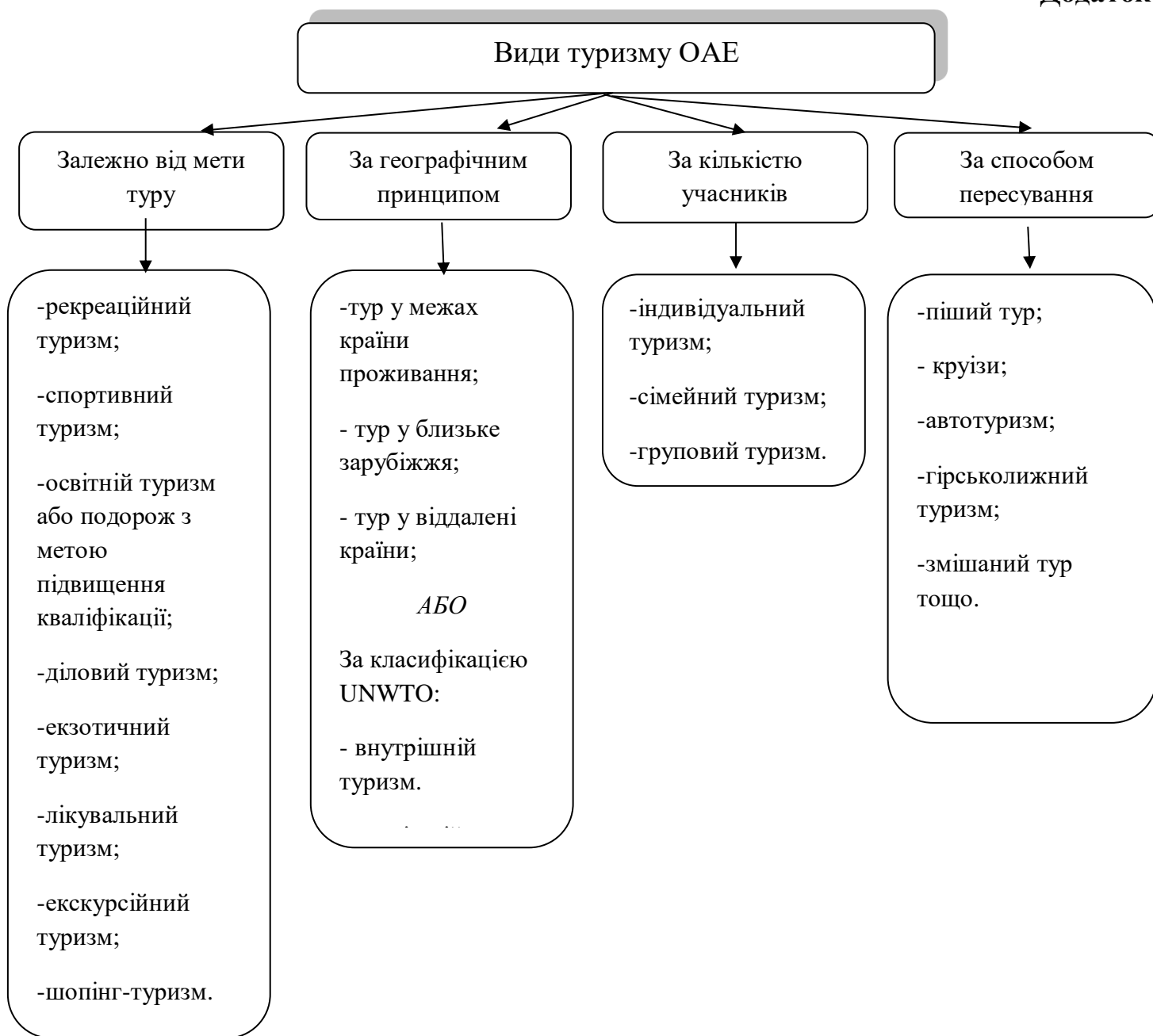
48. Uppink, L, Soshkin, M. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 Travel and Tourism at a Tipping Point. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitivenessreport-2019>

49. Weal (M. GH) Arafat. Infrastructure Developing and Economic Growth in United Arab Emirates. Business and Economic Research. Macrothink Institute. URL: <http://www.macrothink.org/journal/index.php/ber/article/view/12355/9810>

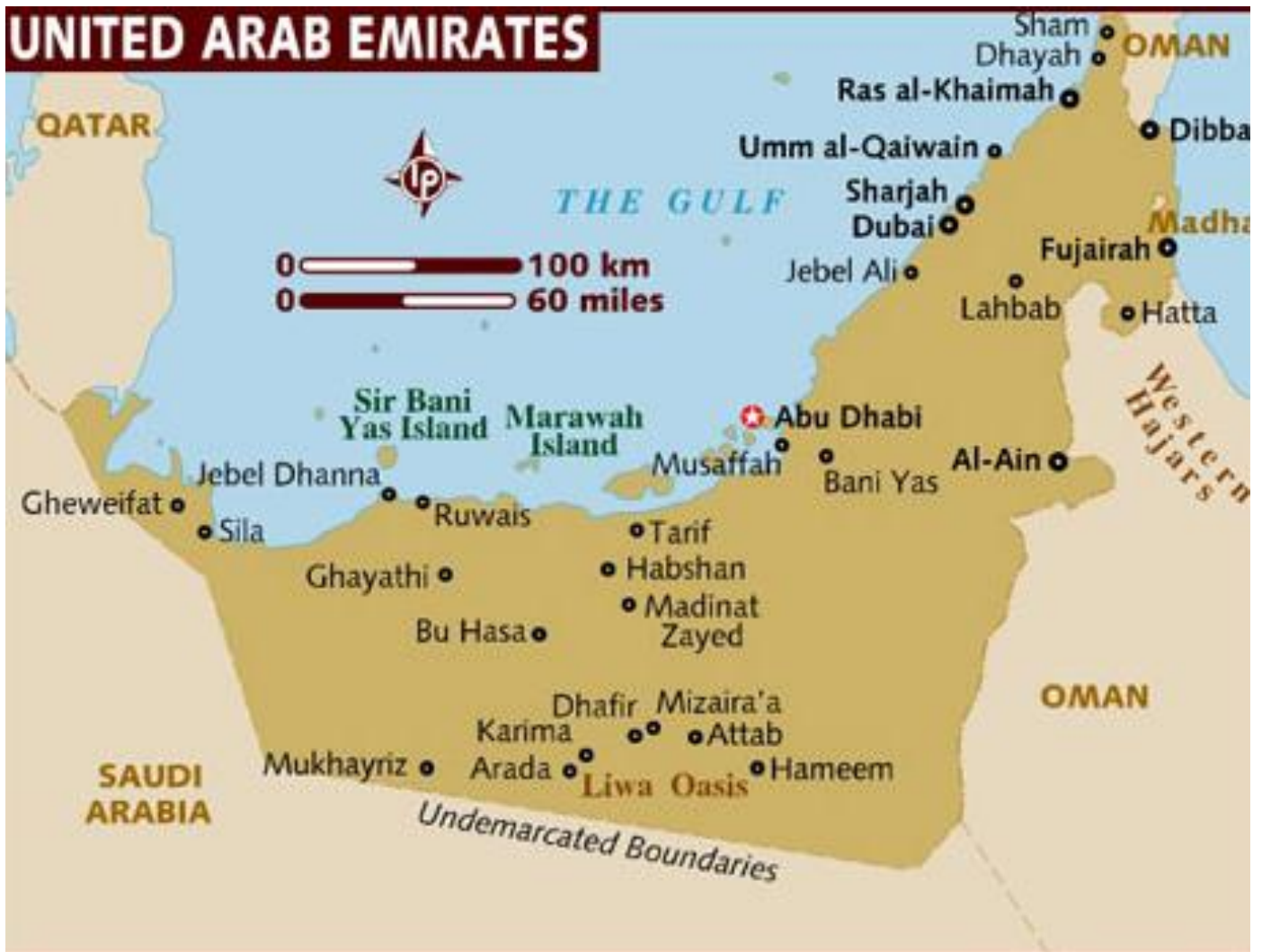
50. W. Ritchie Managing tourism. New York, 2016. 159 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Карта ОАЕ

SWOT-аналіз розвитку ОАЕ

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень доходів населення; 2. Задовільний і стабільний стан національної економіки 3. Розвиток транспортної інфраструктури - один із пріоритетів ОАЕ. Політика уряду спрямована на зміцнення статусу Арабських Еміратів як глобального торгового центру. 4. Сприятливий податковий клімат і відсутність податкових платежів 5. У кожному еміраті, в тому числі і Дубаї існує своя митна служба. Разом з тим, в ОАЕ функціонує Федеральне митне управління (Federal Customs Authority), в чій завдання входить уніфікація митних процедур 6. У Дубаї найсучасніший рівень медичного обслуговування. По всьому місту побудовані добре оснащені госпіталі, а персонал медичних установ говорить англійською. 7. Спрощений режим отримання візи для в'їзду в країну 8. Розвинений банківський сектор 9. Розвинена туристична, фінансова, розважальна та бізнес- інфраструктура 10. Стратегічно вигідне розташування в регіоні 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сезонність. Більшість країн демонструє практично рівномірний число прибуттів в Дубай протягом всього року. 2. Віддалене положення щодо важливих центрів Європи і світу 3. Постійна нестача прісної води. 4. У Дубаї існує безліч штучних і природних пляжів, адже більшість туристів приїжджає сюди саме для того, щоб поніжитися на пісочку і поплескати в водах Перської затоки. Сильні хвилі приводять до розмиву пляжної зони Екосистема Дубая 5. Підвищення солоності вод Перської затоки - біда, з якою вчені борються в останнє десятиліття.
Можливості зовнішнього середовища	Загрози з боку зовнішнього середовища
<ol style="list-style-type: none"> 1. Швидке зростання економіки регіону 2. Зростання інтересу до регіону з боку іноземних туристів. 3. Зацікавленість держaparату в підтримці швидкого темпу росту галузі туризму 4. Використання географічного положення для залучення іноземних інвесторів. 5. Зацікавленість сусідніх держав в реалізації спільних проектів в галузі туризму 6. Зростання грошових доходів населення і збільшення платоспроможного попиту. 7. Проведення Експо 2020 позитивно вплине на готельний сектор Дубая. Очікується, що виставку відвідають 25 мільйонів чоловік, при цьому 70% прибулих будуть закордонні гості. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічні ризики, пов'язані з системою очищення стічних вод. У Дубаї в останні роки спостерігалися стрімкі темпи зростання хмарочосів, водопостачання часто робилося без урахування еко-стандартів. Система очищення стічних вод не просто не встигає за темпами зростання міста, а й місцеві жителі, і власники готелів завжди не особливо економно використовували воду, оскільки ще кілька років тому в Дубаї діяли пільгові тарифи на оплату комунальних послуг. 2. Дефіцит прісної води і земель для розвитку сільського господарства, що може викликати продовольчі проблеми

Карта Дубая як центру туризму в ОАЕ

Карта Абу-Дабі

